

# NORSK LOVTIDEND

Utgitt etter offentlig tiltak ifølge lov av 1 april 1876.

| Nr. 45                                                                                                              | Utgitt 29. desember | 1949     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|----------|
| <b>Innhold.</b>                                                                                                     |                     |          |
| Skr. om helseforskr. for Aurskog og Nordre Høland .....                                                             |                     | Side 895 |
| » om do. for Bygland .....                                                                                          |                     | 927      |
| Bestem. om opphevelse av bestem. om omsetn. og bruk av metaller og elektr. ledningsmateriell .....                  |                     | 946      |
| Skr. om vedtekter til reguleringsplan for en del områder i Gresvik —Hauge brann- og bygningskommune i Østfold ..... |                     | 947      |
| » om forbud mot under vintersildfisket å bruke slepenot i Bortnepollen i Sogn og Fjordane .....                     |                     | 948      |
| » om bemynd. for fiskeridirektøren til å tillate bruk av slepenot under vintersildfisket sønnenfor Stad .....       |                     | 948      |
| » om forbud mot under vintersildfisket å bruke drivgarnslenker i Hjeltefjorden .....                                |                     | 948      |
| » om bruk av signaler for fartøyer og båter som sleper utestående landnøter m. v. ....                              |                     | 948      |
| » om merking av drivgarn og settegarn .....                                                                         |                     | 949      |
| Res. om omfanget av pensjonstrygden for sjømenn .....                                                               |                     | 949      |
| » om minimumskrav til hermetikkfabrikker .....                                                                      |                     | 949      |
| » om sams sauesanking i Bruvik og Hosanger .....                                                                    |                     | 950      |
| » om forlengelse av frist etter lov om betinget fritaking for skatteplikt av assuransegevinst .....                 |                     | 950      |

## Skrivelse fra Sosialdepartementet.

8. desbr.

Med hjemmel i § 11, jfr. § 4, i sunnhetsloven av 1860 med senere endringer, jfr. kgl. resolusjon av 23. mai 1947, gis herved stadfesting på vedtak av Aurskog herredstyre i møte 22. oktober 1949 og vedtak av Nordre Høland herredstyre i møte 24. oktober 1949 om nye likelydende helseforskrifter for Aurskog og Nordre Høland, Akershus fylke.

Helseforskriftene trer i kraft 3 — tre — måneder etter at de er stadfestet.

Fra samme tidspunkt oppheves de hittil gjeldende forskrifter stadfestet henholdsvis 5. mars 1918 og 9. april 1926.

8. desbr. Helseforskriftene lyder så:

### *Kap. I. Inndeling i helsekretser.*

§ 1. Herredet skal inndeles i kretser med hver sin tilsynsmann som velges blant helserådets medlemmer i første helserådsmøte etter nytt valg på herredstyre. Tilsynsmennene har hver i sin krets å påse at helseforskriftene overholdes.

### *Kap. II. Bygningsvesen.*

§ 2. Enhver som akter å oppføre, ominnrede eller flytte bygninger (også uthus) skal, før arbeidet påbegynnes, melde dette skriftlig til helserådets ordfører gjennom nærmestboende medlem av helserådet. Selv uten en sådan melding har et helserådsmedlem plikt til å påse at herredets bygningsforskrifter blir overholdt.

Følgende bygningsforskrifter gjelder:

- a. Til hustomt skal velges et sted med lett adgang til godt og rikelig drikkevann og tilfredsstillende kloakkavløp. Bebyggelsen skal ordnes slik at det kan komme så meget sol som mulig til beboelsesrommene. Intet hus må anbringes slik at det tar bort sollyset fra annet beboelsesrom.
- b. Avstanden mellom våningshus og matbod på den ene side og privet, stall, fjøs og grisehus og hus for fjærkre på den annen side skal være minst 10 meter.
- c. Matjorden skal fjernes fra hustomten. Denne skal være tørr og ved tilstrekkelig avgrøftning og avledning beskyttet mot overvann og tilsig fra gjødselbinge, kloakk eller lignende og mot grunnvann til sådan dybde som anlegg av tørr kjeller gjør nødvendig. På tun og gårdsplass skal fordypninger utfylles, så det ikke finnes vann- og sølepytter.
- d. Ethvert våningshus skal ha grunnmur av gråstein eller betong av minst 30 cm høyde over jorden. Over grunnmuren skal legges isolasjonsbelegg. Hvor det ikke er kjeller, skal det minst være 60 cm mellom golvet i første etasje og jordoverflaten. Grunnmuren skal være tett og gå ned i frostfri dybde, og hvor det ikke er kjeller, skal minst to av murveggene på motsatte sider være forsynt med trekkhuller av minst 15 × 15 cm størrelse. Trekkhullene skal ha smågitret rist.
- e. Golvene skal gjøres tette og i første etasje være dobbelte med ren, tørr golvfyll imellom. Fyll fra gamle hus eller torvmuld må ikke brukes.
- f. Ethvert beboelsesrom skal ha en høyde under taket av minst 2,30 m. I rom som innredes med skråtak og aktes benyttet

- til beboelsesrom, skal den minste tillatte høyde ved skråtakets 8. desbr. laveste del være 1,25 meter, og ved skråtakets høyeste del 2,25 meter. For så vidt bygningsloven er gjort gjeldende, kommer dennes bestemmelser til anvendelse.
- g. I ethvert beboelsesrom skal det være minst et vindu som kan åpnes mot fri luft. I eldre beboelsesrom hvor det ikke er noe vindu som kan åpnes mot fri luft, skal et slikt anbringes innen et år etter at disse forskrifter er stadfestet. Vindusflaten i beboelsesrom skal være minst  $\frac{1}{10}$  av golvflaten. Hvor lysforholdene er særlig gunstige, kan dog en mindre lysåpning tillates av helserådet, likesom en større lysåpning kan kreves hvor lysforholdene er særlig ugunstige.
  - h. Arbeidsrom og verkstedslokaler er undergitt helserådets tilsyn og de bestemmelser det måtte gi for å hindre sanitære misligheter i det enkelte tilfelle. Helserådet kan kreve anbrakt de ventilasjonsinnretninger som det finner nødvendig.
  - i. Midlertidige losjibus for tilfeldige arbeidere eller anleggsarbeidere skal helserådet forby brukt, hvis de ikke tilfredsstiller de krav i sanitær henseende som helserådet finner nødvendige. Det skal ikke være større belegg på hvert rom enn at det blir 10 m<sup>2</sup> på hver mann. Hver arbeider skal ha egen seng og vanlig utstyr. Det skal være vaskestell i fornødent antall og eget rom til tørk av klær. Rommene skal daglig rengjøres.
  - j. Tjenere skal skaffes tilstrekkelige ventilerte, tette og varme soverom, særskilt for mannlige og kvinnelige tjenere.
  - k. Kjellerne skal være tørre, rene og luftige. Hvis det samler seg vann i en kjeller, kan helserådet kreve sådan drenering av grunnen at kjelleren blir tørr. Kjellere skal ha vindu eller åpning som kan brukes til luftveksling. Kjellerrom må ikke uten helserådets samtykke brukes til beboelse, kontor, handel eller verksted. I bebodde kjellerrom skal høyden under taket og vindusflaten være som for alminnelige beboelsesrom bestemt. Den del av lysåpningen som ligger over jordoverflaten skal utgjøre minst  $\frac{2}{3}$  av den samlede vindusflate. Overflaten av jorden på husets innside må intet sted stå mer enn 1,25 m høyere enn golvet i kjelleren. Grunnen under sådant kjellerrom skal være drenert og fylt med et minst 20 cm høyt lag pukkstein. Golvet skal være dobbelt (og fylt med tørr fyll) og ligge minst 0,5 m over høyeste grunnvannstand. Det underste golv skal være av vanntett stoffasfalt, sement eller lignende. Det øverste skal være et minst 3,2 cm tykt, godt sammen pløyet tregolv. Utenfor sådant beboelsesrom, og utenfor rom som står i umiddelbar forbindelse med dem, skal det anlegges en luft- og lysgrav av minst

8. desbr. 60 cm bredde. Lysgraven skal gå minst 20 cm under golvet  
nivå og være godt drenert. Beboelsesrommet skal være forsynt  
med ovn og friskluftventilasjon etter helserådets nærmere be-  
stemmelse.

### *Kap. III. Helseskadelige boliger.*

§ 3. Helserådet kan påby utflytning fra bolig eller rom som  
av mangel på tilstrekkelig lys eller luft, ved fuktighet, urenslighet,  
overfylldning med beboere eller på annen måte har vist seg å være  
bestemt skadelige for sunnheten, inntil manglene er rettet.

§ 4. Intet skolelokale eller forsamlingslokale må oppføres før  
planen er forelagt for og godkjent av helserådet.

Om renhet m. v. i forsamlingslokaler, skoler og kirker henvises  
til de ved kongelig resolusjon for det hele land utferdige forskrifter,  
trykt som plakater til oppslag (for forsamlingslokaler ved kgl. reso-  
lusjon av 25. april 1913, for skoler ved kgl. resolusjon av 20. november  
1931, jfr. kgl. resolusjon av 16. september 1932, for kirker ved kgl.  
resolusjon av 21. september 1934.)

### *Kap. IV. Husdyr.*

§ 5. Husdyr unntagen hund og katt må ikke huses inne i be-  
boelsesrom eller i rom, som benyttes som oppbevaringssted for mat-  
varer, og det må fra dyrenes oppholdssted ikke kunne skje tilsig  
til noe sådant rom eller til brønn, bekk eller annet sted hvorfra tas  
drikkevann for mennesker eller dyr eller tas vann til bruk i bedrift  
som omsetter eller tilbereder nærings- eller nytelsesmidler.

§ 6. I tettere bebyggede strøk kan helserådet fastsette spe-  
sielle forholdsregler for eller ganske forby, at det holdes husdyr av  
foran nevnte slags, hvis dermed følger sanitære ulemper.

Helserådet bestemmer hvilke strøk det til enhver tid er å anse  
som tettere bebyggelse.

### *Kap. V. Privet.*

#### *§ 7.*

- a. Til ethvert våningshus skal det innrettes et privet med privet-  
binge. Dette må ligge minst 10 meter fjernet fra eget eller andres  
våningshus og matbod samt fra offentlig eller felles privat veg.  
Fra privetet må det ikke kunne skje tilsig hverken til noe av de  
nevnte steder eller til oppkomme, brønn, bekk eller andre steder,  
hvorfra tas drikkevann for mennesker eller husdyr eller vann til  
annet husbruk, og heller ikke til vann, som brukes i bedrift,  
som omsetter eller tilbereder nærings- eller nytelsesmidler.

- b. Ved bygninger og steder, hvor det jevnlig samles mange mennesker f. eks. ved faste utstillingsplasser, kommunelokaler, kirker, bedehus, hoteller, skoler, verksteder, ungdomslokaler eller andre forsamlingslokaler, skal det være priveter særskilt for hvert kjønn og urinsteder av sådan størrelse og innredning som helserådet for hvert sted bestemmer.
- c. Privetbinger skal være innkledd og påfylles strømidler så ofte og i sådan mengde at ekskrementene holdes tildekket. Bingene skal tømmes minst 2 ganger årlig, og ellers når helserådet av sanitære grunner krever det. Om tømning av priveter etter kommunens foranstaltning og avgift for dette, vises til disse forskrifters § 8 b i. f.
- d. Med helserådets samtykke kan privetet innredes i egen bygning eller i annen uthusbygning i kortere avstand enn 10 m fra våningshus, matbod og veg eller inne i våningshus, hvis det innrettes frostfritt vannklosett eller klosettinnredning med flyttbare beholdere. Følgende skal da iakttas:
- e. Det må ikke komme stank fra privetet til beboelsesrom, kjøkken eller rom, hvor matvarer oppbevares. Privetet skal ha tette vegger og dør, som kan holdes ordentlig igjenlukket. Det skal ha vindu, som kan åpnes til fri luft og være forsynt med luftpipe. Setet skal være forsynt med tilhengslet lokk. Anvendte flyttbare beholdere skal de stå i kasse på tett underlag. De skal jevnlig påføres et strømiddel i så tilstrekkelig mengde at ekskrementene dekkes. Beholderne skal tømmes før de blir  $\frac{3}{4}$  fulle eller oftere, hvis helserådet av sanitære grunner forlanger det. Ved hver tømning skal beholderne rengjøres ordentlig. Priveter skal alltid holdes tilbørlig rene.
- f. Anbringes pissoarer inne i beboelseshus skal de innrettes som foran omhandlet for klosettrom i beboelseshus. Anbringes urinsteder annet steds, skal helserådets nærmere bestemmelser derom etterfølges. Pissoarer skal gis avløp til kloakk eller annet av helserådet godkjent sted. De skal holdes godt rene.
- g. Pissoarer og deres avløp skal alltid innrettes således at det ikke skjer tilsig derfra til beboelseshus, kjøkken, matbod, bekk, brønn, oppkomme eller andre steder, hvorfra tas drikkevann til mennesker eller dyr, vann til annet husbruk eller vann til bruk i bedrift som omsetter eller tilbereder nærings- eller nytelsesmidler.
- h. Tilsig fra priveter eller kloakkutløp til vannet ved de vanlige badeplasser må ikke finne sted.
- i. Priveter må holdes godt rene. Sete og golv skal vaskes minst 2 ganger i uken.

8. desbr. j. Helserådet kan, hvor det finnes påkrevd, påby anlegg av privet eller pissoarer.
- k. Med de under de nevnte innretninger må planen forelegges og godkjennes av helserådet.

### Kap. VI. Offentlig renhold m. v.

#### § 8.

- a. Gårdsrommet til ethvert beboelseshus skal alltid holdes rent og tørt. Ujevnheter i jordsmonnet må fjernes så det ikke dannes sølepytter. Det samme gjelder offentlige plasser.

Huseiere i tettere bebyggd strøk skal holde fortauet og den halve gata utenfor sine respektive eiendommer rene, og ellers må vedkommende sørge for at den grunn han (hun) råder over holdes fri for urenslighet, stank eller annet som kan volde sanitære ulemper.

- b. Sjøppel, feieskarn eller annet avfall fra beboelseshus og bedrifter må ikke slås like utenfor husdøren, men skal enten brennes, samles i tette kasser med lokk, legges i kompost eller bringes til et sted anvist av helserådet. Stedet må ikke ligge på myr, være lett og godt drenerbart og ha en ansvarlig tilsynsmann. Benyttes kasser, skal de tømmes og rengjøres før de blir fulle, og så ofte at stank og fluer unngås. Dessuten når helserådet av sanitære grunner finner det nødvendig. Spesielt innrettede kasser eller beholdere for søppel osv. kan påbys benyttet.

Huseiere er forpliktet til, fra det tidspunkt herredstyret vedtar det, å la tømning av privet og søppelbeholdere besørge av kommunen og herfor betale en avgift som fastsettes av herredstyret med Sosialdepartementets godkjenning. Helserådet kan dog frita gårdeiere fra plikten når forholdene i det enkelte tilfelle taler for det.

- c. Komposter eller andre opplag av avfall eller gjødningsstoff må ikke ligge nærmere allfarveg, beboelseshus eller matbod enn 10 m. De skal holdes vel tildekket med jord og legges således at det ikke derfra skjer tilsig til brønn, bekk eller annet sted hvorfra tas drikkevann til mennesker eller dyr, vann til annet husbruk eller vann til bruk i bedrifter som omsetter eller tilbereder nærings- eller nytelsesmidler.

- d. Vaskevann, skyllevann og lignende må ikke slås like utenfor husdøren, i nærheten av denne eller våningshus, matbod eller allfarveg, men i godt tildekkede synkebrønner eller synkegrøfter, som ikke ligger nærmere våningshus, matbod eller allfarveg enn 10 m, og således at det ikke skjer tilsig derfra til ovennevnte

steder, til sted hvorfra tas drikkevann til mennesker eller dyr, 8. desbr. vann til annet husbruk eller vann til bruk i bedrifter som omsetter eller tilbereder nærings- eller nytelsesmidler, eller tilsig til nabos eiendom uten dennes samtykke.

Synkebrønner og synkegrøfter skal gjøres rene og spyles så ofte at det ikke forårsaker stank eller andre sanitære ulemper. Kloakkvann skal ledes til stor synkebrønn, synkegrøft, til steinur eller beleilig bakkeskråning (eller sjøen) under hensyntaing som ovenfor nevnt.

Det er forbudt å nytte veggrøfter til avløp for kloakker, gjødselvann eller stinkende spillvann.

e. Fra uthus eller bedrifter må det ikke skje tilsig av gjødsel eller andre illeluktende eller forråtnede stoffer til vann som benyttes som ovenfor nevnt, heller ikke til offentlig veg eller felles privat veg og ikke nabos eiendom uten hans (hennes) tillatelse.

f. Transport av gjødsel og avfall på offentlig veg skal foregå på sådan måte at vegen ikke søles til. På jordsmonn, som har helling til brønn eller bekk, hvorfra vannet blir benyttet til drikkevann for mennesker eller dyr, må privet- og annen naturgjødsel ikke spredes nærmere enn 10 m.

g. Selvdøde dyr, eller dyr som er slaktet på grunn av sykdom, må ikke kastes i elv, vannløp, sjøen eller innsjø, men må brennes opp, hvis helserådet krever det, eller graves tilstrekkelig dypt ned, minst 1 m under jordoverflaten, på sted hvorfra det ikke er tilsig til vanntak. For dyr som har lidt av smittsom sykdom som er undergitt særlig offentlig forsorg, blir det å følge de regler som er gitt herom i den til enhver tid gjeldende lovgivning.

h. Hvor kloakk inntil en avstand av 32 m kan tilknyttes offentlig kloakk, grøft eller sjøen, er eier av våningshus, når helserådet forlanger det, på egen bekostning forpliktet til å anlegge en sådan.

Kloakker må være forsvarlig utført, ha innretning til å oppta overvann og spillvann, ventileres og være frostfri og må med letthet holdes i orden og renses, så stank eller annen ulempe til enhver tid unngås. Forårsaker utmunning av kloakk i åpne grøfter, rennesteiner eller annet sted ulempe, kan helserådet pålegge rette vedkommende å ordne forholdet og i tilfelle forby bruk av kloakken inntil manglene er avhjulpet. Kloakker skal føres så langt ut i sjøen at utløpet ligger helt under vann ved lavvann, og at kloakken ikke er til gene for naboers badestrand.

i. Kloakkavstikkere skal være av jernrør, glasserte lerrør eller annet materiale godkjent av helserådet. De skal være tette i sam-

8. desbr. menføyningene og holdes i forsvarlig stand. Rensing av kloakk og kummer må skje til tider og på den måte, at minst ulempe derved oppstår. Rensing må skje så ofte at avløpene ikke stanser opp eller stank oppstår til ulempe for dem som bor omkring. Det opptatte bunnfall må straks føres bort. Skadelige eller illeluktende væsker fra fabrikker eller andre anlegg og bedrifter, må kun ledes gjennom lukkede avløpsrenner eller på annen måte godkjent av helserådet. De må ikke ledes til offentlig eller privat kloakk direkte eller gjennom samleikum uten helserådets samtykke. Ved nybygging er eieren forpliktet til å sørge for at tomten ordentlig dreneres, og at det anlegges lukket avløp i kloakkledning selvom avstand til offentlig kloakk eller grøft er over 32 m, når det er nødvendig av sanitære grunner, og anlegget ikke medfører uforholdsmessige utgifter.
- j. Hvor det er anlagt kloakk skal hver beboelsesleilighet ha minst en vask forsynt med vannlås eller annen innretning godkjent av helserådet, som hindrer kloakkgass fra å trenge ut. De offentlige kloakker skal renses og spyles i den utstrekning som helserådet finner nødvendig.
  - k. Tilfredsstiller eldre kloakkanlegg ikke de oppstilte fordringer, kan helserådet påby dem omlagt i den utstrekning det er nødvendig for å forebygge misligheter.

### *Kap. VII. Drikkevann m. v.*

#### **§ 9**

- a. Brønn, bekk, elv, tjern, dam eller annet vann hvorfra det tas drikkevann eller skjæres is til bruk for mennesker og dyr, må ikke forurenses på noen som helst måte. Til bruk som foran nevnt må ikke benyttes vann tatt fra sted som ligger nærmere privet, urinsted eller gjødselopplag enn 10 m, eller som har tilsig fra disse steder.
- b. Det er forbudt å forurense jordsmonnet på og omkring disse steder hvorfra hentes drikkevann eller bruksvann, og helserådet kan påby at sanitære ulemper snarest blir fjernet. Til elv, bekk eller annet vanninntak ovenfor de steder hvorfra tas vann til bruk som nevnt, må det ikke legges avløp for gjødsel eller lignende stoffer eller for skadelige og illeluktende væsker fra fabrikker uten helserådets samtykke og på vilkår som dette oppstiller.
- c. Rein vannsbrønner må ikke graves på steder hvor vannet kan forurenses med urent tilsig. De skal tømmes og renses minst en gang hvert år, eller oftere hvis helserådet krever det av sanitære grunner. Rein vannsbrønner som ikke er større enn 2 m på

- hver kant, skal ha et ytre vanntett lag minst 30 cm over jordsmonnet og av minst 2 m's dybde og  $\frac{1}{4}$  m i tykkelse, når det er av sement eller er anlagt etter en annen av helserådet godkjent anordning, for å hindre tilløp av overvann eller annen forurensning. Jordsmonnet omkring skal i minst 1 m's avstand, være fast og med god helling fra brønnen til alle kanter. Så vel brønner som oppkommer skal ved avgrøfting beskyttes mot overvannstilsig og over jorden forsynes med tett karm og med lokk og luftventilasjon.
- d. Hentes vann fra brønn eller vanntak av flere familier, skal det være heis eller vinde med fast, tett bølge, eller tett bølge som er fastbundet til brønnen eller vanntaket. Annet kjørel må ikke brukes i brønnen eller vanntaket.
  - e. Sisterner for regnvann til bruk som foran nevnt, skal beskyttes mot tilsig fra jordoverflaten i omkretsen. De skal være overbygget og forsynt med tilhengeslett lokk. De skal være ventilert.
  - f. Helserådet kan til enhver tid forby drikkevann benyttet, hvis det finner vannet uhygienisk til bruk.
  - g. Eier av leiegård, arbeiderbolig, fabrikk eller forsamlingshus skal være pliktig til å sørge for tilstrekkelig og reint drikkevann.

### Kap. VIII. Bedrifter.

#### § 10.

- a. Ved anlegg av bedrifter som helserådet antar kan volde sanitære ulemper, skal planen for anlegget forelegges for og godkjennes av helserådet forinnan driften påbegynnes. Enhver bedrift av denne art, også de som allerede er i gang, skal være underkastet helserådets tilsyn. Hvis det viser seg at noen bedrift blir drevet med større fare for den alminnelige sunnhetstilstand, enn det nødvendig flyter av dens eget vesen, skal vedkommende rette seg etter de pålegg, som helserådet gir til forebyggelse av den sanitære fare.
- b. Enhver bedrift må ha tilstrekkelig med vinduer, så man i dagslyset uten vanskelighet kan se å arbeide. Arbeidsrommene skal være tilstrekkelig og hensiktsmessig ventilert, så støv og uren luft trekkes ut.

Opplag av kluter, ben, og gjødningsstoffer og lignende må bare finnes der hvor helserådet tillater det.

Enhver bedrift som er av den art, at helserådet finner det påkrevd skal ha eget oppvarmet og ventilert spiserom.

Arbeidsrommene skal holdes rene. I spiserommet må bord og benker avtørres og golvet vaskes med såpevann minst en gang

8. desbr. daglig. Vinduer og dører minst en gang ukentlig. Hovedrengjøring i spiserommet må foretas minst 4 ganger årlig.

I enhver bedrift skal bedriften sørge for at det er lett adgang for arbeiderne til vaskevann, såpe og et tilstrekkelig antall rene håndklær, så de kan vaske seg før de spiser eller går hjem. Arbeiderne er sammen pliktige til å passe at håndklærne ikke misbrukes.

- c. Planer for oppførelse av eller ominnredning av slakterier, pølse-makerier, bakerier, meierier og lignende bedrifter for tilvirkning, behandling eller oppbevaring av matvarer skal være forelagt for og godkjent av helserådet før oppførelse eller ominnredning påbegynnes.

Utsalgssteder for frukt og grønnsaker skal også komme inn under denne bestemmelse. Helserådet kan like overfor de igangværende bedrifter i hvert enkelt tilfelle gripe inn, hvis mangler ved renholdet eller andre sanitære misligheter gjør det påkrevd.

### *Kap. IX. Fødevarer og nytelsesmidler.*

Se lov av 19. mai 1933 med forskrifter om tilsyn med næringsmidler som gjelder for det hele land.

#### § 11.

- a. Til bruk for mennesker må det ikke fallbys, selges eller på annen måte overdras bedervede eller sunnhetsskadelige nærings- eller nytelsesmidler og heller ikke bruksgjenstander, som kan være skadelig for sunnheten ved at de inneholder giftige bestanddeler.

Det er forbudt å selge eller overdra nærings- eller nytelsesmidler som er tilsatt noe stoff, som av helserådet anses skadelig for sunnheten eller som er skikket til å skjule at vedkommende vare er bedervet.

Inntil de pågjeldende mangler er rettet kan helserådet forby, at det blir solgt eller på annen måte overdratt nærings- eller nytelsesmidler som kommer fra eller fallbys på steder, hvor det ikke blir iaktatt den tilbørlige renslighet ved varens tilvirkning, behandling, oppbevaring eller forsendelse.

- b. Helserådet er i øyemed som nevnt i denne paragraf berettiget til å fordre utlevert de fornødne prøver. Helserådet kan forby salg og annen overdragelse av nærings- og nytelsesmidler, som er kommet fra eller selges fra steder, hvor det blant mennesker eller dyr forekommer tilfelle, eller finnes noen basillebærer av farlig smittsom sykdom, som kan utbres med varene.

- c. Hvor det er nødvendig, kan helserådets ordfører skride inn på 8. desbr. helserådets vegne, men han må snarest mulig forelegge saken for helserådet. Dette kan beslutte, at varer som finnes skadelige skal tilintetgjøres eller på annen måte uskadeliggjøres på vedkommende selgers bekostning.
  - d. Så lenge kjøttkontroll ikke er innført i herredet, må kjøtt og fleisk av selvdøde dyr eller av dyr som er slaktet på grunn av sykdom ikke frambys til salg eller på annen måte overdras som menneskeføde uten attest fra autorisert dyrlege om at det er brukbart hertil.
- Angående salg av kjøtt, blod, fett, innmat eller andre deler av selvdøde dyr eller av dyr som er slaktet på grunn av sykdom henvises til forskriftene som er gitt i henhold til loven om tilsyn med næringsmidler.
- e. Alle som har med tilberedning eller salg av nærings- og nytelsesmidler å gjøre skal iakttta omhyggelig renslighet med sin person og klær og skal forbys å delta i ovennevnte tilberedning eller salg når de lider av smittsom sykdom eller av akutte eller kroniske hudsykdommer på hender eller armer.
  - f. Helserådet kan forby gatesalg av nærings- og nytelsesmidler. Jfr. dessuten kgl. resolusjon av 22. oktober 1948.
  - g. Ethvert alvorligere sykdomstilfelle som mistenkes oppstått ved nytelse av giftige, bedervede eller forfalskede nærings- eller nytelsesmidler eller ved benyttelse av gjenstander som inneholder giftige eller farlige bestanddeler, skal av den tilkalte lege øyeblikkelig meldes til helserådets ordfører med angivelse av den formodede årsak og andre fornødne opplysninger. Det samme gjelder sanitære misligheter som antas å stå i forbindelse med eller kan gi anledning til å framkalle sykdom.

#### *Kap. X. Fjøs og fjøstell. Melkens behandling.*

##### **§ 12.**

- a. Fjøs skal være lyse. De skal holdes reine og vel luftet. Storreingjøring foretas minst én gang om året og golv, vegger, tak og alt inventar reingjøres (vaskes i sin helhet, hvoretter det foretas utlufting med gjennomtrekk i flere dager).
- b. Kuene skal holdes reine. Binger for kalv og sau skal hyppig tømmes og kalkes. Føringskrybber skal vaskes og skylles hver dag.
- c. Melkekar og melk må behandles med største renslighet.
- d. I hvert fjøs skal det være en vaskevannsstol med vaskefat eller annen tilfredsstillende vaskeinnretning samt såpe og rent hånd-

8. desbr. kle. Den som melker skal være iført rent armforkle og skal før melkingen såpevaske hendene sine. Er kuas jur, spener eller bakpart tilsølt, må de tilsølte partier vaskes grundig før melkingen og tørres fullstendig av med rein, tørr klut. Alle melkekjøreler og de arbeidsklær som brukes under melkingen må oppbevares i rom utenfor fjøset. Under melkingen må ombæring av stråfôr, utmåking av gjødsel eller annet som frambringer støv eller stank ikke finne sted. Melken må snarest bringes ut av fjøset for hver ku som er melket, og siles over i reine spann med lokk. Silen må være i god stand og alltid holdes rein og være grundig reingjort og vasket før hver siling. Det er forbudt å sile gjennom klut.
- e. Melken må snarest settes på et reint og kjølig sted. Den må så vidt mulig ikke oppbevares i beboelsesrom. Kan dette ikke unngås, må melkekarene være tildekket. Melk må under ingen omstendighet oppbevares i soverom eller rom hvor syke oppholder seg. Hvis melken er bestemt til salg, må aftenmelk og morgenmelk ikke blandes sammen uten å være helt avkjølt i forvegen.
- f. Melkespann må være ordentlig fortrinnet, rustfri og reine og forsynt med tettsluttede lokk uten klut. Melkespann må ikke benyttes til transport av andre varer enn melk, og må ikke stå henslengt ved vegkanten, men snarest mulig hentes hjem og vaskes og lufttørres, således som i punkt h. bestemt.
- g. Melkespann som ikke allerede er vasket og dampsterilisert ved mottakelsen fra meieriet, skal reingjøres på følgende måte:
1. Først skylles spann og lokk 2 ganger med reint, kaldt vann.
  2. Deretter vaskes spann og lokk med varmt vann, litt kalk eller soda og stiv børste som jevnlig må vaskes og kokes.
  3. Atter gjentatte skyllinger i reint, kaldt vann.
  4. Til slutt skylling i kokhett vann således at spann og lokk tørrer av seg selv. Herunder er bruk av børste eller klut forbudt.
  5. Deretter settes spann og lokk til tørring og utlufting — med bunnen oppad på et tørt sted, som er rent og luftig, — eller henges opp i det fri over en staur eller lignende. Dette må også utføres med spann som er damptørret på meieriet. Under tørkingen må lokkene være tatt av spannene.
  6. Det vann som benyttes til vask av melkekjøreler og spann må være reint og fritt for enhver forurensning.
  7. Hvis spannet under tørkingen er utsatt for å bli forurenset med støv fra landevegen eller lignende, må spannet før det

benyttes renses på nytt som ovenfor under 1, 2, 3, 4 og 5 8. desbr. bestemt.

- i. Kjøretøy eller annet befordringsmiddel som brukes til befordring av melk, skal holdes forsvarlig reint. Det må ikke brukes til kjøring av gjødsel, avfall eller lignende. Det er forbudt å sitte på melkespannene. Melken må under transport så vidt mulig være beskyttet mot sterk varme eller kulde. Avtapning, utmåling eller avtømming av melk eller fløte, må ikke finne sted på åpen gate, veg, plass, i portrom, på gårdsplass eller i rom som dertil ikke er godkjent av helserådet. Det er forbudt å drikke av melkespannene eller av deres lokk.
- j. Det er forbudt å utby til salgs eller omsette melk eller fløte fra dyr som har kalvet for mindre enn 5 dager siden. Imidlertid tillates råmelk solgt, når den betegnes som sådan. Det er heller ikke tillatt å føre i handelen sinemelk, hvormed menes melk fra kyr som melker mindre enn 1 l pr. døgn, eller melk fra slutten av melkeperioden, som har fått abnorm smak eller sammensetning. Det er videre forbudt å selge eller omsette melk eller fløte:
  1. Når den på grunn av utseende, lukt, smak, smuss, urenselig behandling eller fremmede bestanddeler atskiller seg fra det normale.
  2. Når varen stammer fra dyr som det er grunn til å mistenke for å lide av mule- eller klovsyke, smittsom kalvekasting, miltbrann, jurbetendelse eller annen jursykdom, børbetendelse etterbyrdens tilbakeholdelse, diarré, pyemi, septikemi (blodforgiftning) andre sykdommer ledsaget av feber, større væskende sår, gulsot, forgiftning eller annen sykdom som etter helserådets skjønn kan gi melken skadelige egenskaper. Det er likeledes forbudt å anvende melk fra tuberkuløse dyr til mat for folk, med mindre den er kokt eller varmtvannsbehandlet på annen betryggende måte. Ved tuberkuløse dyr forstås her bare de dyr som ved klinisk undersøkelse er funnet å ha tuberkulose eller har reagert for en tuberkulinprøve. (Jfr. § 16 i rundskrivelse fra Landbruksdepartementet av 10. desember 1930.)
  3. Når varen stammer fra dyr som er blitt behandlet med legemidler som ved å gå over i melken eller på annen måte kan påvirke denne og gjøre den skadelig eller usmakelig (arsen, brekvinsten, nyserot, dyvelsdrek, kviksvølv, terpentinolje m. v.).
- k. Opptrer på en gård, i et meieri eller i en melkeforretning eller hos personer som på en eller annen måte er kommet i berøring med — eller har behandlet melken, tegn som tyder på at noen

8. desbr. 8. Solider av smittsom sykdom, f. eks. tyfus, skarlagensfeber, smittsom hjernebetendelse, poliomyelitt, epidemisk magesyke, difteri eller annen ondartet halssykdom, skal levering av melk fra stedet straks opphøre, inntil helserådet har truffet de foranstaltninger som anses nødvendige for å hindre overføring av smitte. Det samme gjelder, når det bringes på det rene at noen person fra sted som nevnt er basillebærer. Levering av melk kan ikke oppptas igjen, før helserådet tillater det.
- l. Person som lider av smittsom sykdom, væskende sår i ansiktet, på hender eller armer, eller av annen væskende, skallende eller smittsom sykdom eller av diarré, må ikke sysselsettes med melking, behandling eller omsetning av melk. Hva tuberkuløse personer angår kommer tuberkuloseloven av 8. mai 1900 med tilleggslover til anvendelse.
- m. Enhver fjøseier som selger eller leverer melk er forpliktet til på helserådets forlangende å skaffe sunnhetsattest fra autorisert dyrlege for fjøsets besetning.
- n. Tuberkulinundersøkelse skal foretas så ofte helserådet bestemmer.

### Kap. XI. Meierier, ysterier og melkeutsalgs.

#### § 13.

- a. For mottagelse av melken skal det utenfor meieriet være en solid rampe således at melkespannene kan tas direkte bort på rampen hvorved det unngås å sette spannene ned på gårdsplassen.
- b. Utsalgssteder skal ha egen inngang fra gaten. Hvor trafikken krever det kan helserådet påby at det i utsalgslokalet skal være en dør for inngang og en for utgang. Utsalgsstedene for melk og fløte må ikke benyttes som beboelse.
- c. Lokalet skal ha en høyde av minst 2,5 m under taket. Vegger og tak må ha tette, glatte flater som skal være oljemalt, hvitmalt eller bekledd med stoff som kan vaskes. Golvet skal bestå av et materiale ugjennomtrengelig for fuktighet. Disken skal være av marmor, glass eller annet lignende materiale.
- d. Lokalet skal være lyst og luftig, vel vedlikeholdt, lett å holde reint, forsynt med elektrisk lys, springvann, vask med vannlås, såpe og reine håndklær. Det skal være adgang til varmt vann i fornøden mengde fra siderom.
- e. I melkeutsalgene må bare drives handel med melk og fløte samt smør og egg. Utsalg av melk fra alminnelige butikker kan skje på nærmere betingelser fastsatt av helserådet. Helserådet kan

påby at eldre meierier og melkeutsalg innredes overensstem- 8. desbr.  
mende med disse forskrifter, såframt det av sanitære grunner  
finder det påkrevd.

f. I og utenfor lokalet hvor melkeutsalg foregår skal det til enhver  
tid herske orden og reinslighet. Spyting og all bruk av tobakk  
i melkeutsalg er forbudt. Flueplagen skal mest mulig motarbeides,  
lokalene skal daglig luftes og golvene daglig vaskes etter  
endtl arbeid eller oftere om fornødent. Feiing er i det hele tatt  
forbudt. Lokalene i sin helhet skal vaskes én gang i måneden,  
vinduer og dører hver åttende dag. Under reingjøringen må  
hverken melk eller melkekar forurenses.

g. Det privet som hører til meieri eller melkeutsalg skal være inn-  
rettet som vannklosett. Beliggenhet skal i hvert enkelt tilfelle  
godkjennes av helserådet.

h. Melk og fløte må kun oppbevares i — og selges fra fortinnede  
og rustfrie melkespann, hele og glasserte steintøybeholdere eller  
flasker. Disse må anbringes således at forurensning av melken  
er utelukket.

i. Alle mål som benyttes til forhandling av melken, skal være for-  
synt med hensiktsmessige håndtak så hendene ikke kommer i be-  
røring med melken. Ved mottagelsen av melken på meieriet,  
plikter meieriet å føre daglig kontroll med melk og med spann  
fra hver enkelt leverandør.

Hver leverandørs melk tømmes først over i et særskilt spann  
og når den ansvarshavende mottaker på meieriet har forvisset  
seg om at melk og spann er i orden, tømmes melken over i en  
felles beholder.

j. Melken skal holdes mest mulig avkjølet på meieri eller utsalg.

k. Under utmålingen av melken må spannet ikke holdes over melke-  
beholderen, så spillmelk kan løpe ned i denne. Denne bestem-  
melse gjelder også for fløte.

l. Alle melkebeholdere og redskaper skal reingjøres minst én gang  
daglig. Reingjøringen skal foregå således som i avsnitt h. be-  
stemt. I meierier skal melkespann og rørledninger for melk  
damprenses etter hver gangs bruk.

m. Centrifugalslam skal brennes.

n. Alle personer som behandler melk eller fløte skal iaktta størst  
mulig reinslighet med sin person, og være iført rein, vaskbar  
overkledning samt hvit hodebekledning som byttes minst to  
ganger i uken, og som kun benyttes i melkelokalene. Personalet  
på meieri eller melkeutsalg skal vaske hender og armer, før de  
går til sitt arbeid, samt umiddelbart etter bruk av klosett.

8. desbr. 10. Opptrer tegn på smittsom sykdom (diarré, ondt i halsen, feber og lignende) blant personalet, i dettes familie eller husstand for øvrig, skal det straks anmeldes til helserådet.
- p. Personer med sykdom i smittefarlig form, med utbredt hudsykdom, eller personer som er basilleutskillere må ikke ha befatning med melkestellet. For tuberkuløses vedkommende forholdes som påbudt i tuberkuloseloven.
- q. Helserådet kan påby pasteurisering av den melk som selges i herredet og at den også skal leveres på datostemplete flasker.

### *Kap. XI b. Særlige bestemmelser.*

#### § 9.

- a. Alle spann skal være merket således at det kan sees hvem som er dets eiermann.
- b. Etter spesielt pålegg fra helserådet kan det forlanges at melk eller fløte fra bestemt angitt fjøs eller meieri, ikke sammenblandes med melk og fløte som forhandles.
- c. Hvis helserådet av spesielle sanitære grunner f. eks. opptredende epidemi blant mennesker og dyr, anser det for påkrevd, kan det påby at melk skal pasteuriseres før den selges, uten at den samtidig betegnes som pasteurisert melk, og at det skal være forbudt å blande den med rå melk.
- d. Melk eller fløte som på grunn av lukt, smak, betydelig smussinnhold, urein behandling eller av annen årsak, anses for å være uskikket til menneskeføde, kan etter beslutning av helserådet eller på dettes vegne helserådets ordfører, utslås eller på annen måte forhindres solgt som menneskeføde.
- e. Dersom bestemmelsene i denne paragraf ikke overholdes, kan helserådet etter forgjeves å ha gitt advarsel, beslutte at forretningen skal lukkes.
- f. Et eksemplar av disse melkeforskrifter skal være oppslått i et hvert melkeutsalg og for meieriers vedkommende også i melkens mottagelsesrom.

### *Kap. XII. Butikker.*

#### § 14.

- a. Enhver butikk skal holdes rein og godt utluftet. Utenfor inngangsdøren skal det være fotskrape. Bord og disk hvorfra nærings- og nytelsesmidler selges, skal være belagt med glatt, tett stoff. Golvet skal til enhver tid være glatt, tett og vaskbart. Golv, disker og vekter skal daglig reingjøres, vinduer og dører hver uke. Butikk og lager skal hovedrengjøres minst én gang

- hvert halvår. Tørr feing er forbudt, likeså spyting på golvet. 8. desbr.
- På iøyenfallende steder skal det finnes oppslag om forbud mot spyting på golvet. Benyttelse av spytebakker er forbudt.
- Butikker hvor det selges matvarer, og rom hvor matvarer som skal selges blir bearbeidet eller tilberedt, må ikke brukes som soverom eller kjøkken. Disse butikker og rom skal være forsynt med vaskevann, såpe og reine håndklær, og de personer som håndterer varene skal jevnlig vaske sine hender. De skal iaktta reinslighet ved innpakningen, og må f. eks. ikke blåse opp posene eller væte fingrene i munnen.
- b. Matvarer må ikke utstilles på disken. Ved salg og innpakning må de heller ikke komme i direkte berøring med disken. Matvarer skal beskyttes mot rotter, mus, fluer og lignende samt støv og annen urenheter så vel i butikker som i tilberedningsrom og lagerrommene. Varene må så vidt mulig anbringes i godt reingjeldte tildekkede kar, skuffer, skap eller hyller. Vekt og måleredskaper skal være rene når de brukes. Det er selgeren forbudt å innpakke matvarer i aviser eller ureint papir. Ved omførsel av matvarer skal de beskyttes mot regn, støv og all annen forurensning.
- c. Tobakksrøyking er forbudt i butikker, hvor det selges matvarer. Kundene må ikke berøre andre varer enn de som de kjøper. Oppslag herom og om forbud mot tobakksrøyking skal finnes på lett iøyenfallende sted i vedkommende butikker.
- d. I hver butikk skal det være oppslått særavtrykk av ovenstående bestemmelser.

### *Kap. XIII. Bakerier og hjemmebakning.*

#### § 15.

- a. Bakerier eller rom som står i åpen forbindelse hermed, må ikke benyttes som sovested. Golv, vegger og tak skal være i slik stand at de lett kan vaskes. Hver dag etter endt arbeid skal golvene vaskes omhyggelig. Vinduer og dører vaskes hver uke, vegger og tak minst hvert fjerdingår. Under reingjøring må bakverk fjernes.
- b. Uvedkommende gjenstander i bakeridriften, som kan bidra til å samle støv eller forårsake stank i arbeidsrommet, eller hindre disses reingjøring, må ikke finnes i bakeriet eller i de rom som står i åpen forbindelse med dette. Heller ikke må matrester, gafler, kniver, skjeer, matspann eller lignende oppbevares i arbeidsrommene, like så litt gangklær. Kull og annet brensel må ikke ligge løst utover golvene, aske og annet avfall må hver

8. desbr. dag fjernes fra bakeriet. Bakeriet må ikke benyttes til klesvask.
- c. Trau, bord, hyller, plater, kjeler osv. må daglig gjøres reine. De må ikke brukes til å sitte på. Smør, melk osv. må oppbevares i reine, tildekkede kar. De stoffer som brukes til strykning av bakverk, må bare tillages for dagens behov. Strykevisker må være reine for hvert stoff og må hver dag reingjøres i kokende vann. Melsekker skal avbørstes omhyggelig før de bringes i bakeriet og innholdet tømmes i baketrauet.
- d. Bruk av tobakk i hvilken som helst form er forbudt, likeså å henlegge tobakk, piper og fyrstikker. Spyting er forbudt.
- e. Under sitt arbeid må bakeren være iført egen, hvit rein drakt som ikke brukes utenfor bakeriet og som skiftes rein minst to ganger ukentlig. I bakeriet skal det være vaskevannsstell, såpe og reine håndklær, samt neglebørste. Bakerne må rense sine negler og vaske omhyggelig underarmer og hender umiddelbart før og etter deig- og brødlagningen. Likeledes vaskes hender etter bruk av klosett. Det er forbudt å beskjeftige personer i bakeriet som har sår, byller eller utslett på hender eller armer.
- f. Ombæring og utbringelse av brød og annet bakverk skal skje i reine korgere og kasser som er lukket eller forsynt med overbygning eller tett fastbundet rein presenning. Ved salg, utbringelse og under transport bør hvert brød være innpakket i reint papir eller rein pose, og helserådet kan, hvis det måtte anse dette nødvendig, gi påbud herom.
- g. I ethvert bakeri skal et eksemplar av disse forskrifter være oppslått. (Se også helseforskriftenes bestemmelser om bedrifter, punkt f. og lov om næringsmidler m. v. av 19. mai 1933 og de forskrifter som i henhold til denne lov er utferdiget for det hele land. Herom henvises til tillegget.)

#### Kap. XIV. Møller.

##### § 16.

- a. Se også lov om tilsyn av næringsmidler med forskrifter, jfr. tillegget tilslutt.
- b. Møller skal nedstøves minst 4 ganger årlig, og golvene feies to ganger ukentlig.
- c. I møllekammeret og andre til møllen hørende rom som tjener til opphold for de møllesøkende eller møllens arbeidere, skal golvene feies fuktig hver dag, og golv, benker, stoler vaskes minst 1 gang i uken og vinduer, dører og veggene i manns-høyde vaskes minst én gang hvert fjerdingsår.

- d. Helserådet kan påby at disse rom skal være forsynt med et til- 8. desbr. strekkelig antall spyttebakker av en av helserådet godkjent størrelse og form. Spyttbakkenes bunn skal dekkes med fuktig sagmugg, torv eller lignende. De skal daglig reingjøres og deres innhold brennes eller behandles på annen av helserådet godkjent måte.

*Kap. XV. Slakterier, pølsemakerier og kjøttutsalg.*

§ 17.

- a. (Se også lov av 19. mai 1933 og de forskrifter som i henhold til denne lov er utferdiget for det hele land.)

Helserådet kan påby at handel med kjøtt og flesk skal foregå fra eget rom, likeså kan det forby anlegg av drift av slakterier på steder hvor sanitære hensyn er til hinder. Videre kan helserådet påby kjøttkontroll innført i herredet.

- b. I slakterier og pølsemakerier skal golvet være tett, jevnt av sement eller annet materiale godkjent av helserådet, med avløp til kloakk forsynt med vannlås og rist. Rommene skal være rommelige, lyse og forsynt med tette vegger med glatte flater. Lokalene skal holdes omhyggelig reine. Det samme gjelder alt inventar og de redskaper som brukes. Vegger og tak må vaskes minst hvert fjerdingsår, vinduer og dører hver uke. — Golv, vektor og disk må vaskes hver dag. Alle maskiner og redskaper som nyttes skal reingjøres hver gang de har vært brukt. Hvert slakteri og pølsemakeri skal så vidt mulig være forsynt med vannledning og spyleslange. Slakteri og pølsemakeri må ikke stå i åpen forbindelse med gjødselbinge, grisehus eller stall.

- c. Personer som arbeider i slakteri, pølsemakeri og utsalg for kjøttvarer, i butikker og basarer, skal være iført reint, hvitt forkle med brystsmekk og forermer eller annet godkjent antrekk som skal skiftes to ganger i uken. Kvinnelig betjening skal holde håret dekket med hvit kappe eller festet med hvitt pannebånd. Vaskevann, såpe, neglebørste og håndklær må det være i disse lokalene, og de som arbeider der må vaske armer og hender, før de begynner. Hendene må vaskes, når en har brukt klosettet. All kjøttmat må skjermes mot fluer. Det er forbudt for publikum å røre kjøtt som er lagt ut til salgs. Spyting og tobakksrøyking er forbudt.

- d. Ved slaktning må den størst mulig reinslighet iakttas. Dyrenes innvoller må tas ut og fjernes snarest mulig etter avlivningen. All slags avfall skal fjernes snarest mulig, likeså litt som mager, tarmer, lemmer eller hud skal bli natten over i slaktebua. Denne skal ved kjøttets stivning være ved god gjennomtrekk.

8. desbr. e. Reingjoring av mager og tarmer tillates ikke i rom hvor kjøtt oppbevares. Om de stoffer som kan brukes til konservering av kjøtt- og kjøttvarer, samt om farging av pølseskinn, henvises til forskrifter gitt i henhold til næringsloven.
- f. Kjøttbutikker skal være lyse, luftige og reine. De bør helst ligge fra solsiden. Vender vinduene mot sola, må de ha markiser om sommeren. Golvet skal være lagt med fliser eller annet dermed jevngodt materiale, vegger og tak må være av materialer som er lette å holde reine. Disken skal ha plate av marmor, glass, stein eller annet materiale som helserådet har godkjent, jfr. forskriftene som er gitt i henhold til næringsmiddel-loven. Kjøttkrokene skal være galvanisert eller av annet materiale som ikke ruster. Vegger og tak må gjøres reine minst hvert fjerdingsår, vinduer og dører minst én gang i uka. Golv, disker og vekter skal vaskes minst én gang om dagen. Tørrfeing er forbudt. Vegger og stolper som kjøttet kommer bort i må vaskes daglig.
- g. Under salg og behandling av kjøttvarer etter vekt må den største renslighet iakttas. Slaktet skal være innhyllt i reint dekke og ikke være anbrakt sammen med andre varer eller gjenstander som kan forurense det eller gi det mislig utseende, lukt eller smak.
- Oppdeling av slakt i vogn skal utføres på rein hoggestabbe eller rein fjel som føres med særskilt til dette bruk. Alle redskaper som nyttes under oppdelingen skal være reingjort før de brukes. Selgeren skal under salget være iført reint forkle og reine armbeskyttere. Han skal påse at publikum ikke berører varene. Transport av kjøtt skal foregå i reine, helst lukkede vogner eller i reine kasser, traub eller korgar og være innhyllt i reint dekke. Det er ikke tillatt å sitte på varene under transporten.
- h. Ovenstående forskrifter skal være oppslått på et iøynefallende sted i alle slakterier, pølsemakerier og kjøttutvalg.

*Kap. XVI. Utsalgssteder for fisk og steder hvor det lages fiskemat.*

§ 18. (Se også lov om tilsyn med næringsmidler m. v. av 19. mai 1933 og de forskrifter som i henhold til denne lov er utferdiget for det hele land. Herom henvises til tillegget).

- a. Utsalgsstedene og tillagningsstedene skal meldes til og godkjennes av helserådet før de tas i bruk. Også utsalgs- og tillagningsstedene som er i bruk skal meldes til helserådet.
- b. Rommene må ikke benyttes til — eller stå i forbindelse med rom til alminnelig husbruk. Utsalgs- og tillagningsstedene skal

- være lyse og ha god lufttilgang. Utsalget bør ha egen inngang 8. desbr. fra gate. Bord, disk og annet inventar som fisken legges på, skal være forsynt med marmor, semenstein eller annet vann-tett materiale som helserådet godkjenner. Disken må bare ha åpne rom, ingen skuffer. I rommet skal være innlagt vannspring og vask eller annen innretning godkjent av helserådet.
- c. Golvet skal være utført av stålskurt sement, fliser eller annet like godt materiale, godkjent av helserådet. Golvet skal ha fall og avløp til golvsluk forsynt med vannlås. Trevegger skal stå på en minst 10 cm høy murfot.
  - d. Alt avfall skal oppsamles i lukkede beholdere av jern eller et annet materiale som helserådet godkjenner. Beholderne skal være forsynt med tette sluttende lokk og tømmes så ofte at det ikke oppstår stank. De skal reingjøres (reinspyles) omhyggelig minst én gang daglig.
  - e. Salg av fersk fisk på torg, åpen gate eller i portrom er ikke tillatt. For salg av fisk fra fiskebil gjelder egne bestemmelser for det hele land.
  - f. Rommene og alt inventar skal til enhver tid være ordentlig i stand, og vedkommende er pliktig til å etterkomme pålegg som helserådet i hvert enkelt tilfelle finner nødvendig å gi for å rette på mangler.
  - g. Fisk eller fiskeprodukter må hverken på disken, hyller eller utstillingsmontre legges på skitne fat, bretter eller i gamle kasser eller utsettes for sol eller fluer. Underlag av papir eller lignende er forbudt. Som innpakningspapir må ikke brukes avis-papir.
  - h. I utsalgs-, tilberednings- eller oppbevaringsrom må ikke settes petroleum, bensin eller andre varer og gjenstander som kan forurense fisken eller gi den smak eller lukt. Alt slags avfall skal straks fjernes som foreskrevet i punkt d.
  - i. All gammel fisk som ikke egner seg til menneskeføde skal straks bringes bort i samhøve med helserådets forskrifter.
  - j. Helserådet kan påby at det i enhver forretning skal være godkjent iskasse eller avkjølingsrom.
  - k. Alle fiskeforretninger skal jevnlig inspiseres av helserådet.
  - l. Lokalene skal reinvaskes omhyggelig minst én gang hver dag og kasser, tønner og andre kjørelere som brukes til fiskehandelen, samt vekter og andre redskaper, skal reingjøres ordentlig hver dag, snarest etter bruken og ellers så ofte som helserådet finner det nødvendig. Tørr feiing er forbudt. Tak og den del av veggene som ikke daglig vaskes, skal gjøres reine så ofte som helserådet bestemmer.

8. desbr. Brukte fiskekasser eller annen lignende emballasje må ikke i lengere tid lagres således at de sjenerer omgivelsene med stank eller fluer. Finnes det fiskekummer, skal de være av marmor, stein, glass eller annet materiale som helserådet godkjenner, og være slik forarbeidet at de lett lar seg tømme og gjøre reine.

All bruk av tobakk og spyting på golvet er forbudt. I hvert rom skal være oppslått plakat herom. Det skal være lett adgang til reint vaskevann, såpe og reine håndklær til betjeningen.

Betjeningen skal iaktta omhyggelig reinslighet med sin person og sine klær. Oppbevares betjeningens tøy i lokalet, skal det opphenges i et skap med dør.

- m. Selges fisk fra fiskekasser, må disse ikke settes slik at hunder, katter eller andre dyr eller insekter kan komme i berøring med kassene.
- n. Hvis disse forskrifter eller pålegg som helserådet gir i henhold til dem, ikke etterkommes, kan helserådet, etter forgjeves å ha gitt advarsel, forby at stedet brukes til manglene er rettet.
- o. Disse forskrifter omfatter også bedrifter som allerede er i gang. For slike bedrifter gjelder dog ikke bestemmelsene i punkt b. om vannspring og vask og bestemmelsene i punkt c., bare i den utstrekning helserådet i hvert enkelt tilfelle finner nødvendig.
- p. I den varme årstid — månedene mai, juni, juli og august — er det forbudt å selge fisk som ikke er oppgjort (sløyet). Unntatt fra denne bestemmelse er laks, ørret og flyndre.
- q. Helserådet kan gjøre unntak fra bestemmelsene i disse forskrifter.
- r. Ovenstående forskrifter skal være oppslått på et iøynefallende sted i alle utsalgssteder for fersk fisk og steder hvor det lages fiskemat.

#### *Kap. XVII. Om smittsomme og tuberkuløse sykdommer m. v.*

##### *§ 20.*

- a. Når en tuberkuløs syk forandrer bopel skal melding herom skje til helserådets ordfører. Meldeplikten påhviler så vel den syke selv som den husvert hvorfra — og hvortil vedkommende flytter samt kretsens helserådsmedlem.
- b. Ved bortsettelse av personer skal det skaffes attest for at så vel den bortsatte som forpleieren og dennes husstand ikke lider av smittsom sykdom. Det er forbudt for kvinner som lider av venerisk sykdom å ta plass som amme eller barnepike.
- c. Ved opptreden av sykdomstilfelle, som det kan være grunn til å tro er av ondartet smittsom beskaffenhet, skal den husbond eller husfar som har å gjøre anmeldelse herom overensstem-

- mende med § 14 i lov om sunnhetskommisjoner m. v. av 16. mai 8. desbr. 1860, tillike dra omsorg for betryggende avsondring.
- d. Mellom den syke og den som pleier ham (henne) og husets øvrige beboere må det ikke være personlig samkvem.
  - e. Avsondringen må omfatte ikke alene den syke selv, men også den — eller de som pleier den syke, samt sengklær, gangklær og andre gjenstander som de benytter, eller som den syke har benyttet i de nærmeste dager før sykdommen brøt ut. Fødevarer må ikke oppbevares i de rom hvor den syke oppholder seg.
  - f. Inntil lege er kommet til stede og har meddelt nærmere forskrifter, må alt samkvem mellom det sted, hvor sykdommen er opptrådt, og andre steder opphøre. Særlig må personer som hører med til samme husstand som de syke, ikke ha noe samkvem med andre og ikke på noen måte delta i møter eller andre sammenkomster.
  - g. Uvedkommende personer må ikke tilstedes adgang til den bolig, hvor den syke ligger. Sammenkomster i selskapelig eller annet øyemed, må ikke holdes i det smittede hus eller på dets gårds-plass.
  - h. Når lege er kommet til stede, skal han foreløpig treffe de anordninger og forføyninger med hensyn til avsondringen av den syke, dennes husfolk og omgivelser, som sykdommens beskaffenhet krever, og for øvrig midlertidig gi de sanitære forskrifter som anses nødvendige. Det må overlates til legens skjønn å meddele forskriftene i skriftlig form. De må i ethvert fall nåye etterkommes, og er gjeldende til de tilbakekalles, oppheves eller forandres av helserådet eller dets ordfører.
  - i. For så vidt det leveres melk eller andre næringsmidler fra det sted hvor sykdommen er oppstått, må dette opphøre inntil tilatelse er meddelt av helserådets ordfører.
  - j. Barn fra den husstand hvor sykdommen er opptrådt, må ikke søke skole, før tillatelse er meddelt av helserådets ordfører. Opptrer sykdommen i lærerens husstand, og han bor i samme hus hvor skole holdes, må skolen lukkes inntil helserådets ordfører har gitt nærmere bestemmelse.
  - k. Så snart meddelelse om det inntrufne sykdomstilfelle og de i den anledning trufne forføyninger er kommet til helserådets ordfører, har denne å treffe de videre forføyninger som etter tilfellets beskaffenhet er nødvendige.
  - l. Skolebarn som antas å lide av utøy, skabb eller annen smittsom hudsykdom eller øyensykdom, skal sendes hjem av læreren, som må gi dets foreldre eller foresatte skriftlig beskjed om at barnet ikke kan komme på skolen igjen, før det er reint og

8 desbr. smittefritt. På samme måte skal skolebarn som læreren antar lider av annen smittsom sykdom, bli sendt hjem med skriftlig oppfordring om at lege må bli rådspurt.

- m. Gang- og senklær og andre gjenstander som har vært benyttet av personer som har lidt av smittsom eller tuberkuløs sykdom, eller har henstått i rom, hvor disse personer har oppholdt seg, må ikke avhentes eller overlates til andre til bruk, før de er rensset etter helserådets nærmere bestemmelser. Rom hvor personer — lidende av smittsom eller tuberkuløs sykdom — har oppholdt seg, skal også renses etter helserådets anvisning. Utflytting av huset eller enkelte leiligheter kan påbys, hvor farlig smittsom eller tuberkuløs sykdom har opptrådt, for at huset eller leiligheten kan bli betryggende desinfisert. Ved innføring av brukte møbler i kommunen, skal eieren framlegge attest for at møblene er fri for veggedyr eller smitte.
- n. Med hensyn til basillebærere skal forholdes etter pålegg av helserådets ordfører for hvert enkelt tilfelle.

Om forholdsregler mot dem som utskiller tyfus eller paratyfusbasiller henvises til de herom ved kgl. resolusjon av 20. oktober 1933 for det hele land utferdigede forskrifter.

- o. Så vidt det kan unngås, må smittsom syk ikke transporteres i kjøretøy som tjener til alment bruk. Har dette funnet sted, skal kjøretøyet desinfiseres således som helserådets ordfører bestemmer.
- p. Helserådet kan påby avlusing av personer som er lusset, deres gang- og senklær samt rom. Når et medlem av en husstand er lusset, har helserådet rett til å undersøke de øvrige medlemmer av husstanden.
- q. Lik av personer som er død av smittsom sykdom utenfor herredet, må ikke bringes inn i herredet uten helserådets tillatelse, og i tilfelle kun under iakttagelse av de forsiktighetsregler som helserådet måtte bestemme.
- r. Lik må ikke ligge så lenge at de ved stank forårsaker ulempe. Hvis de sanitære forhold gjør det utilrådelig at lik ligger i hjemmet, kan helserådet beordre lik henlagt i likkapell eller likhus.

### *Kap. XVIII. Andre sanitære forhold.*

#### § 21.

- a. Ved offentlige vannposter, skoler, kirker, fabrikker og alle offentlige forsamlingslokaler, er det forbudt å bruke felles drikkekar. Drikkevannsinnretningen på disse steder må være godkjent av helserådet. Det er likeledes forbudt på skoler å

- bruke felles skrivemateriale, så som penner, blyanter, grifler og lignende. Bøker fra smittede hjem skal tilintetgjøres, hvis de ikke kan desinfiseres på betryggende måte. Det samme gjelder bøker brukt av tuberkuløse elever. Disse regler gjelder også boksamlinger. Alle bøker i offentlig boksamling skal en gang årlig ettersees av den som forestår boksamlingen sammen med tillitsmannen i helsekretsen. Særlig skitne og utbrukte bøker skal kasseres.
- b. Intet skolelokale eller forsamlingshus må tas i bruk, før det er godkjent av helserådet. Skolelokalenes bruk er underkastet helserådets tilsyn og kontroll. Kfr. forskrifter for reinhold m. v. i skoler. Kgl. resolusjon av 20. november 1931, se tillegget.
  - c. Huseiere er like overfor helserådet ansvarlige for at fraflyttede rom reingjøres ordentlig, før nye beboere flytter inn.
  - d. Badning er forbudt i nærheten av kloakkutløp, eller hvor vannet på annen måte er forurenset således at sykdom kan oppstå som følge av badningen.

### *Kap. XIX. Offentlige boksamlinger.*

§ 22. Ved utlån av bøker fra offentlige boksamlinger skal følgende iakttas:

Bøker må ikke utlånes til personer lidende av smittsom sykdom, eller personer som tilhører husstand innen hvilken det er sådan sykdom. Hvis en person som har til låns bøker fra offentlig boksamling blir angrepet av smittsom sykdom, eller sådan bryter ut innen den husstand som han hører til, skal bøkene før de utlånes til andre desinfiseres.

Alle bøker i offentlig boksamling skal 1 gang årlig ettersees av den som forestår boksamlingen sammen med nærmest boende medlem av helserådet. Særlig skitne og utbrukte bøker skal da kasseres.

### *Kap. XX. Brukte ting.*

§ 23. Det er forbudt å innføre, selge eller bortgi brukte gang- og sengkler og andre brukte tekstilvarer av ethvert slags, samt brukte møbler, kjøkken og spisestell uten tillatelse av helserådets ordfører, som før sådan tillatelse meddeles, skal forlange seg forelagt tilfredsstillende bevitnelse for, at sakene er desinfiserte og reingjorte. Det samme gjelder gang- og sengkler og andre gjenstander av enhver slags som har vært brukt eller henstått i hus eller rom hvor personer med smittsom sykdom har oppholdt seg. Kan eieren eller selgeren ikke skaffe sådan attest, må sakene ikke av-

8. desbr. hentes eller overlates andre, før de er rensset etter bestemmelse av helserådets ordfører, og det foreligger bevitnelse fra ham om at så er skjedd.

*Kap. XXI. Om tjenerhold.*

§ 24. Tjenere, arbeidsfolk, lærlinger og betjenter skal skaffes tilstrekkelig varmt, tørt og ventilert soverom, særskilt for menn og kvinner uten gjennomgang fra det ene til det annet. Dører skal kunne låses.

Hver person skal ha egen seng og stol, samt eget vaskefat, drikkeglass, håndkle og egen såpe. Håndklær skiftes reine minst én gang hver uke.

*Kap. XXII. Bevertningssteder, herberger og forsamlingslokaler hvor det foregår servering.*

*A. Bevertninger.*

§ 25. Jfr. lov om hoteller, andre herberger og bevertninger av 25. juni 1935 og forskrifter fastsatt i henhold til denne lov ved kongelig resolusjon av 10. juli 1936.

- a. Bevertningslokalet og alle til bedriften benyttede værelser samt kjøkkener må være sådan beliggende at de får tilstrekkelig lys. Den effektive vindusflate skal utgjøre minst  $\frac{1}{10}$  av golvflaten, og minst ett vindu skal kunne åpnes. Rommene skal kunne oppvarmes og utluftes tilstrekkelig. Golv, vinduer, vegger og tak må være i sådan stand at de med letthet kan holdes reine. Lokalene samt ganger og trapper skal holdes kunstig opplyst, når det ikke er opplyst av dagslyset.

Intet bevertningssted, herberge eller forsamlingslokale må tas i bruk uten helserådets tillatelse.

- b. Alle til bedriften benyttede værelser skal daglig utluftes godt; hver dag skal vinduspostene vaskes, og støv tørres av møblene med fuktig klut. Umalte bord, kjøkkenbenker, fjeler m. v. skal hver dag reinskures. Minst 4 ganger om året skal alle møbler vaskes med varmt vann og såpe, eller gjøres grundig reine på annen av helserådets ordfører godkjent måte.
- c. Spyting på golv, ganger og trapper er forbudt.
- d. Brukt servise skal ordentlig reingjøres, før det anbringes sammen med reine. Ureint servise må ikke tilbys noen gjest. Sprukne emaljekar må ikke benyttes. Kopperkar skal være vel fortrinnet, og kopper eller glass med skår eller sprekker må ikke anvendes.

Om oppvask av servise m. m. på offentlige spise- og bevertningssteder gjelder de ved kongelig resolusjon av 29. april 1949 fastsatte forskrifter, jfr. rundskrivelse av 2. mai 1949. Plakat

med disse forskrifter (som fåes ved henvendelse til vedkom- 8. desbr. mende helseråd) skal henges eller slåes opp på et iøynefallende sted i ethvert kjøkken eller oppvaskrom. Skyller skal daglig fjernes fra lokalet.

e. Oppbevaringssteder for matvarer skal være tørre, og må kunne utluftes til fri luft. De skal gjøres grundig reine minst én gang månedlig, issskap (kasser) dog minst én gang om uken. Melk, fløte og andre matvarer skal oppbevares på sådan måte at de er beskyttet mot støv og annen forurensning, ikke får usmak av andre varer og heller ikke er tilgjengelig for fluer eller andre dyr. Oppbevaringssted for matvarer må ikke benyttes som soverom.

f. Betjeningen skal være iført rein og ordentlig drakt, matvarer må ikke håndteres med ureine hender. Det skal alltid finnes reint vaskevann, såpe og håndklær til bruk for betjeningen, og verten må påse at dette benyttes etter behov. Personer med smittsom, stinkende eller væskende sykdom, må ikke tillates å tilberede eller servere mat eller drikke for gjester.

g. Det er forbudt å drikke av vannbeholderens øse. Vann skal serveres i glass eller kopp som etterpå reingjøres som under punkt d. angitt. Matgryten må ikke benyttes til klæsvask, der heller ikke må foregå i herbergers eller bevertningers kjøkkener.

h. Privetavlukkenes seter og golv skal hver dag reingjøres. Brukes privetbeholdere skal det daglig anvendes strømidler. Tømming av beholderne skal skje, før de blir  $\frac{3}{4}$  fulle. Også hvor det finnes binger skal strømidler anvendes, og tømming foretas 4 ganger årlig eller oftere om nødvendig for å unngå overfylling. På privetene skal finnes papir. Priveter som ikke får direkte lys utenfra, skal opplyses kunstig. Priveter og pissoarer skal legges således, og holdes i sådan stand, at stank derfra ikke trenger inn i værelser, kjøkken eller oppbevaringssteder for matvarer, og heller ikke generer noen nabo. Helserådet kan gi ytterligere forskrifter for tømming og reinhold, når det finner det påkrevd.

i. Trekk på møblene skal være av stoff som er lett å holde reint og lett å desinfisere.

#### B. Herberger.

a. De bestemmelser som ovenfor gjelder bevertningssteder, skal også gjelde for herberger.

b. Hver dag skal senger som benyttes bli oppredd, dyner og puter oppristes og stå oppslått 3 timer til utlufting. Utenpå overtrekket skal det være et varetrekk (tett lerretspose) som kan vaskes. Underlaget skal dekkes med et laken. For hver ny losje-

8. desbr. rende skal det skiftes reint varetrekk, laken og putevar, og for samme losjerende skal det skiftes reine minst 1 gang i uken. Tilsølte sengklær, laken eller putevar skal straks ombyttes med reine. Helserådets ordfører skal etter samråd med politiet gi bestemmelse om hvor ofte og hvorledes desinfeksjon eller rensning skal foretas med sengklær som ikke vaskes. Dette kan skje minst 4 ganger årlig.
- c. I ethvert soveværelse skal det finnes vaskestell, reint vann, såpe og håndklær og lett adgang til reint drikkevann. Hvis det er flere losjerende på samme værelse, skal hver av dem ha særskilt håndkle, drikkeglass og såpestykke som skiftes nytt for hver losjerende. Drikkeglass og vaskevannsfat skal reingjøres hver dag. Det er forbudt å ha kam og hårbørste på soveværelsene til bruk for de losjerende.
- d. Angående størrelsen av enkelt- og dobbeltsoveværelser henvises til § 15 i de ved kongelig resolusjon av 10. juli 1936 utferdigede forskrifter. Ligger flere enn to på værelset må det minst være 12 m<sup>3</sup> luft på hver, 2 barn under 10 år regnes i så henseende for en voksen. Dersom verten kommer til kunnskap om at han har hatt personer som lider av eller som mistenkes for å lide av smittsom sykdom i losji eller kost, har han øyeblikkelig å melde dette til helserådets ordfører og etterkomme de pålegg som denne gir ham.
- e. I ethvert værelse kan helserådets ordfører forlange et eksemplar av disse forskrifter oppslått med angivelse av hvor mange som har lov til å bo på værelset.

#### C. Forsamlingslokaler, hvor det foregår servering.

De regler der under A. gjelder bevertningssteder, gjelder også for samlingssteder, hvor det foregår servering.

#### Kap. XXIII. Privat forpleining.

§ 26 a. Med privat forpleiede personer menes personer som enten grunnet sykdom, sinnslidelse, alder, åndssvakhet eller andre kroppslige eller sjelelige mangler overlates til privat forpleining mot betaling enten av det offentlige eller privat.

Med forpleier menes i dette kapitel folk som tar privat forpleiede personer i pleie mot betaling eller annen godtgjørelse.

#### § 27.

- a. Ingen kan opptre som forpleier uten å være godkjent av helse-  
rådet i helserådsmøte.
- b. Ingen forpleier kan skifte eller motta en ny privat forpleiet  
person uten først å ha innhentet helserådets samtykke.

- c. Finner helserådet at en forpleier ikke lenger er skikket til å 8. desbr. forpleie personer, trekkes hans godkjennelse tilbake.
  - d. Finner helserådet eller dets ordfører at en pasient ikke egner seg til privat forpleining, kan denne forlanges oppsagt og flyttet.
  - e. Forpleiningskontraktene skal godkjennes av helserådet.
  - f. Oppsigelsestiden må ikke i noen kontrakt stipuleres til lengere enn 3 mndr.
- § 28. Disse bestemmelser gjelder også for barn som er i pleie mot betaling eller annen godtgjørelse.

#### *Kap. XXIV. Dame- og herrefrisersalonger.*

##### *§ 29.*

- a. Før et lokale tas i bruk som dame- eller herrefrisersalong, må det etter at melding herom på forhånd er sendt helserådet være godkjent av dette. Det samme gjelder flytning eller større forandring av allerede igangværende bedrift.
- b. Ethvert lokale som tillates tatt i bruk til dame- eller herrefrisersalong, bør ha en golvflate på minst 16 m<sup>2</sup>.
- c. I dame- eller herrefrisersalong med tilhørende rom må ikke oppbevares gjenstander som er bedriften uvedkommende eller kan hindre renhold, utbre stank eller lignende. Lokalene må alltid holdes omhyggelig rene og vel utluftet. Hår, såpeskum, papir, bomull og brukt tøy bringes bort etterhvert. Så vel rene som skitne servietter, frottékluter, kapper og håndklær m. m. oppbevares på dertil bestemte steder.
- d. Hovedrengjøring av dame- og herrefrisersalonger med tilstøtende rom skal foregå minst 2 ganger om året. Golvet skal vaskes minst en gang daglig. Bord, stoler, konsoller, hyller og lignende skal hver dag avtørres med våt klut.
- e. Betjeningen skal iaktta omhyggelig, personlig renslighet og vaske hendene før behandlingen av hver kunde. Under arbeidet skal de være iført ren, hvit jakke eller frakk, som skal skiftes ren minst to ganger ukentlig. Det er forbudt betjeningen å røke i arbeidstiden. Personlig lidende av smittsomme sykdommer, herunder innbefattet smittsomme hudsykdommer, samt av sår eller byller på hendene, må ikke beskjeftiges i dame- eller herrefrisersalonger.
- f. Ved barbering må det for hver kunde brukes renvasket serviett og rent dekke over nakkeputen. Benyttes frottékluter, må disse alltid være renvasket og tilstede i et tilstrekkelig antall og behandles på samme måte som for servietter bestemt. Servietter, frottékluter og håndklær skal etter bruken vaskes og kokes.

8. desbr. g. Barbervannet må tappes eller helles i barberskålen (koppen) som renses i kokende vann mellom hver barbering. Hvis ikke vedkommende kunde medbringer barberkost, kan sådan bare anvendes til oppskumning av såpen, og innsåpning må i så tilfelle foregå med hånden. Barberkosten skal etter hver kunde grundig rengjøres i kokende vann.
- h. Bruk av maskinbørster og felles pudderkvast er forbudt. I stedet for pudderkvast kan brukes en klype rensset bomull eller liknende som kan anvendes en gang. Alunstift i fyrstikkformat kan benyttes, men kun 1 gang.
- i. Ved klipping må det mellom halsen og kappen anvendes en halsstrimmel av silkepapir eller vatt som bare brukes en gang. Kappen skal alltid være ren og fri for hår.
- j. Gas-strimler eller pakninger for permanentkrøll må ikke benyttes om igjen.
- k. Det skal være til stede tilstrekkelig antall hår- og nakkebørster, således at hver kunde får rene børster.
- l. Alle redskaper må omhyggelig rengjøres før de tas i bruk til ny kunde. Klippemaskiner, sakser, kniver og viklepinner for permanentapparater kokes eller rengjøres på en annen av helse-rådet godkjent måte. Kammer og børster renses i salmiakk-spiritus og vann (25 à 30 dråper i 200 à 300 gr. vann), eller på en annen av helse-rådet godkjent måte (kammer bør oppbevares i høye glass fylt med 2 % lysoformoppløsning).
- m. Kunder med utslett eller mistenkelig håravfall som det kan være frykt for er smittsomt, må enten avvises, henvises til lege eller betjenes med egne redskaper. De benyttede redskaper og annet som er brukt må grundig utkokes eller på annen måte betryggende desinfiseres straks etter benyttelsen.
- n. Disse regler skal finnes oppslått i lokalet på et iøynefallende sted.

### *Kap. XXV. Forskrifter for renhold av skogshytter.*

#### **§ 30.**

- a. Huset skal holdes godt ventilert døgnet rundt, særlig ved ventiler i gavlene eller trekkpipe i taket.
- b. Det er forbudt å spytte på golv, vegger eller innbo.
- c. Senger skal redes opp hver morgen. Løs sengehalm må ikke benyttes.
- d. Etter hvert mål skal det vaskes opp, matkopper og spisestell settes i hyller eller skap, gryter, stekepanner og kaffekjeler på en plass for seg, matlevninger og avfall bringes bort. Maten skal gjemmes i særskilt matbod eller skap. Feiekost og bruk-

- bare vannbøtter skal være til stede i rommet. Samme bølge 8. desbr. må ikke benyttes både til renvann og til vask.
- e. Minst en gang om uken skal golvet vaskes. Golvet skal daglig feies etter først å være dynket med vann eller strødd med sne, så det ikke gyver.
  - f. Sjøppel, avfall, urin og annet søl må ikke kastes utenfor døren eller omkring husveggene.
  - g. Arbeidsgiveren skal sørge for at huset er ordentlig rengjort, når det tas i bruk. Når et arbeidslag reiser, plikter det å gjøre rent etter seg.
  - h. Alle som bor i huset skal iaktta renslighet og være ansvarlig for at disse regler etterfølges. De velger seg imellom en ordensmann, som har oppsynet med ventilasjoner og renholdet. Ordensmannen velges enten skiftevis hver uke, eller den samme kan velges for lengere tid, hvis derom er enighet.
  - i. Det er ordensmannens plikt å påse disse forskrifter overholdt og å gjøre anmeldelse til helserådet, hvis hans myndighet ikke respekteres. Personer som er full av utøy, har skabb eller annen smittsom hudsykdom, eller som ved urenslighet er til plage for andre, kan bortvises av helserådet.
  - j. I alle tømmerkøyer bør arbeidsgiveren sørge for, at det finnes forbindelsessaker: 2 gasbind, 1 pakke steril vatt, 1 enkeltmannspakning, 1 liten flaske jod (glasskork) — alt innpakket i oljelærret og oppbevart i tørt skap.
  - k. Overtredelse av disse forskrifter straffes etter den til enhver tid gjeldende lovgivning.
  - l. Et avtrykk av disse forskrifter skal slås opp i alle skogshytter.

#### *Kap. XXVI. Om kampen mot rottene.*

§ 31. Den som har fast eiendom, anlegg eller bedrift skal sørge for på alle måter å minske livsvilkårene mest mulig for rottene. Disse tiltak går ut på rottekrig og rottesikring.

##### *a. Rottekrig.*

Helserådet bestemmer når rasjonell rottekrig skal gjennomføres i herredet. Det blir bekjentgjort ved oppslag eller avertering.

Før rottekrigen tar til skal det foretas en grundig opprydding i kjeller, på loft, i uthus og liknende steder. Det skal samtidig sørges for at rottene ikke får komme til næringsmidler, at alle søppelkasser og avfallskasser er i orden, og at det ikke ligger matrester bortslengt noen steder.

Deretter blir det lagt ut gift av godkjent slag på alle steder

8. desbr. hvor rottene pleier oppholde seg. Bruksanvisning for giften må nøye følges.

Utlekking av giften skal skje på samme dag i hele herredet. Etter 3—4 dager skal giftrestene samles sammen og brennes. Den som legger ut giften er ansvarlig for at den blir samlet inn igjen.

Giften skal legges ut av en rottegiftutlegger, godkjent av helse-rådet, eller av eier, bestyrer av vedkommende eiendom, når helse-rådet finner det forsvarlig. De som legger ut giften skal sørge for at bruksforskriftene og reglene for rotteutrydding blir fulgt.

De utgifter som rottekrig og rottesikring fører med seg, skal i sin helhet bæres av eieren eller den som driver virksomhet knyt-tet til fast eiendom.

#### b. Rottesikring.

Rottesikring går ut på å hindre rottene i å trenge inn i hus og å få tilgang til matrester og søppelavfall, slik som helsefor-skriftene bestemmer i §'en om avfall.

I uthus og lagerrom for korn skal ytterdørene slutte helt til. Alle åpninger omkring rør, ventilasjonsåpninger o. l. skal være for-synt med rist eller netting.

Matrester skal daglig tas bort fra grisehus og hønsehus.

I pelsdyrgårder skal matrester på bakken og omkring burene daglig tas bort og brennes.

### *Kap. XXVII. Alminnelige bestemmelser om tilsynet m. v.*

#### § 32.

- a. Helserådets ordfører som sammen med de øvrige medlemmer har tilsynet med sunnhetsforholdene, kan alltid treffe avgjørel-ser på helserådets vegne, når hurtig inngripen er nødvendig, men saken skal snarest forelegges helserådet, hvis det forlanges eller helserådets ordfører anser det påkrevd.
- b. Hus- og grunneiere er personlig ansvarlige for at alle de plikter oppfylles som disse helseforskrifter pålegger dem og skal ikke kunne unnskyldes seg med forsømmelse fra sine folks eller leiers side. Er eieren ikke bosatt i herredet, må han (hun) for helse-rådet oppgi en her bosatt person som på hans vegne skal sørge for at disse plikter oppfylles. Forsømmes disse blir dog ansvaret hvilende på eieren, med mindre helserådet har samtykket i, at ansvaret skal bæres av en stedfortreder som har erklært seg villig. En sådan innrømmelse kan dog tas tilbake av helserådet.
- c. Så vel politiet som helserådets medlemmer skal straks melde til helserådets ordfører når de blir vitende om at helsefor-

skriftene ikke følges eller når andre sanitære misligheter kom- 8. desbr. mer til deres kunnskap, og helserådets ordfører plikter å sørge for at enhver anmeldelse av overtredelse av helseforskriftene blir fremmet.

- d. Helserådet kan frita fra disse forskrifter når det av særlige grunner ansees påkrevd. Dette gjelder dog ikke bestemmelser som er utferdiget for det hele land ved kongelig resolusjon, med mindre helserådet i henhold til den kongelige resolusjon har adgang til å gjøre unntak.
- e. Unnlater noen innen den av helserådet satte frist å treffe foranstaltninger som ifølge disse forskrifter eller ifølge helse- rådets lovlig fattede vedtak påhviler ham (henne) kan helse- rådet la foranstaltningene utføre på hans (hennes) bekostning.
- f. Et tilstrekkelig antall eksemplarer av disse helseforskrifter trykkes for kommunens regning så hver husstand kan få sitt eksemplar. Likeså trykkes for kommunens regning i plakats form de spesielle forskrifter som er bestemt til oppslag i så mange eksemplarer at hver bedrift m. v. kan få det nødven- dige antall.
- g. Overtredelse av disse forskrifter straffes etter den til enhver tid gjeldende lovgivning.
- h. Disse forskrifter trer i kraft 3 — tre — måneder etter at de er stadfestet.

Skriv frå Sosialdepartementet.

8. desbr.

Med tilføre av § 11, jfr. § 4, i lov frå 16. mai 1860 med seinare endringar, jfr. kgl. resolusjon av 23. mai 1947, vert gjeve stadfesting på vedtak av Bygland heradstyre i møter 6. august og 3. sep- tember 1949 um nye helseføresegner for Bygland herad, Aust-Agder fylke.

Helseføresegnene tek til å gjelde 3 — tre — månader etter dei er stadfeste.

Dei ålmenne helseføresegnene som no gjeld for heradet stad- feste ved kgl. resolusjon frå 22. november 1912 og 27. mars 1920 vert sett ut or kraft frå den tida dei nye føresegnene tek til å gjelda.

Helseføresegnene lyder så:

### *Tilsynsmenn og helsekrinsar.*

§ 1. Bygland herad skal vere delt i krinsar med kvar sin til- synsmann. Tilsynsmennene vert valde i fyrste helserådsmøte i val- bolken. Tenestetida er den same som for heradstyremedlemene.

8. desbr. I kvar sin krins pliktar tilsynsmennene:

- a. å føre tilsyn med helsetilhøva,
- b. å sjå etter at helseføresegnene vert etterkomne,
- c. å sjå til at sjukdomstilfelle ein kan ottast er smittsame, vert granska av lækjar,
- d. å melde frå til ordføraren i helserådet om alt som dei meiner strir mot helseføresegnene,
- e. å hjelpe ordføraren i helserådet med at gjevne føresegner og påbod vert haldne, serleg når det gjeld å stanse spreieing av smittsame sjukdomar og faranger,
- f. å hjelpe helserådsformannen på annan måte der det trengst.

I de luter av heradet, der bygningslovi er gjort gjeldande, vert desse føresegnene gjeldande berre når dei ikkje strider mot reglane i bygningslovi.

### *Byggjesteil.*

§ 2. Bygging, flytjing og ombygging av setehus og uthus skal meldast til ordføraren i helserådet gjennom tilsynsmannen i krinsen, som har å sjå etter at dette vert gjort.

For setehus gjeld desse reglar for bygging:

- a. Hustufta må verte lagd slik at det vert rikeleg høve til godt vatn. Huset må vere lagd slik at det kjem så mykje sol som råd er i alle rom. Det må ikkje byggjast noko hus slik at det tek solljos bort frå eit setehus.
- b. Mellom setehus og stall, fjøs, grisehus og hus for fjørfe må vere minst 10 m, og det må ikkje kunne kome tilsig til setehus, matbu, brunn eller annan stad det vert teke vatn til hushaldet.
- c. Matjorda må verta førd bort frå hustufta, som må vera godt utgrøfta og turrlagd. Tunet må vere planera slik at flaumvatnet får renne bort så det ikkje lagar søylepyttar.
- d. Grunnmuren skal vere av gråstein eller betong. Minstehøgda over jorda skal vere 30 cm. Muren må gå djupare enn telen, og kvile på eit 25 cm tjukt kultsteinlag, som har avlaupsgrøft for grunnvatnet. Oppå muren må verte lagt eit isolasjonslag.

Der det ikkje er kjellar, skal det vera minst 60 cm mellom jorda og golvet i fyrste høgde, og i 2 vegger av muren må det minst vere 2 trekkhol i kvar, ikkje under 12 × 12 cm. Fram føre trekkhola skal det vera ei finmaska rist. Kjellaren må ein kunne lufte gjennom trekkhol eller vindaugo.

- e. Alle golva må vere dobbel med turrifyll, eller isolasjonsplater mellom. Under fylla, som må vere rein, og ikkje brennbar, skal det vere takpapp.
- f. Høgda i roma der det ikkje er skråtak, må minst vere 2,50 m. I einebustad og småhus kan høgda vere 2,35 m, og i nyinn-

reidde rom i eldre hus, kan høgda med samtykke frå helserådet, 8' desbr. setjast ned til 2,20 m. Der loftbjelkane ligg fritt reknar ein høgda til underkanten av desse. I rom med skråtak skal høgaste luten av taket vere minst 2,25 m frå golvet, og minste høgde til skråtaket 1,25 m.

Er grunnflata under 62 m<sup>2</sup> skal minste høgde til skråtak vere 0,9 m.

- g. I setehus som heretter vert bygd, skal det vera ein gong, så ytterdøra ikkje fører beit inn i rom der folk held til.
- h. I rom der folk held til, skal flata av vindaugo vere minst 1/10 av golvflata, og det skal vere minst eitt hekteglas ut i fri luft.
- i. Helserådet fører tilsyn med arbeids- og verkstadrom, og gjev føresegnar for å hindre helsefårlege tilhøve. Helserådet kan krevje dei ventilasjonsinnretningar det finn turvande.
- j. Mellombels losjhus for arbeidarar skal helserådet nekta nytta dersom dei ikkje fyller dei sanitære krav som helseføresegnene set. Det må ikkje bu fleire saman enn at det vert 10 m<sup>3</sup> på kvar.

Kvar arbeidar skal ha si seng med vanleg utstyr. Det skal vere så mange vaskestell som turvande (1 vaskefat til kvar mann) med eige handkle til kvar. Roma skal gjerast reine kvar dag. Turr feiing skal vere forbode.

- k. Kjellarar skal vere turre, reine og luftige. Dersom det jamt samlar seg vatn i kjellaren, kan helserådet påby grøfting så kjellaren held seg turr.

Kjellarar må ikkje nyttast til bustadrom, verkstad eller butikk utan løyve frå helserådet. For slike kjellarar skal dette gjelde: Grunnen skal vere turrlagd. Golvet skal vere dobbelt med god isolasjonspapp, eller turr fyll mellom. Det underste golvet skal liggje på eit 20 cm tjukt pukklag, og vere av asfalt, sement eller anna vasstett material. Det øverste golvet skal vere eit minst 3 cm tjukt, godt samanpløgd tregolv, og liggje minst 0,5 m høgre enn høgste grunnvassmål. Minste rom mellom golva 5 cm. Romet skal ein kunne varme opp og det skal vere godt ventilerast. Det skal ha minst eitt vindauga som kan opnast. Vindaugeflata skal vere minst 1/10 av golvflata, og minst 2/3 av lysopninga skal vere over jorda.

Høgda frå golv til tak skal vere minst 2,50 m.

Overkanten av jorda på utsida av huset må ingen stad stå meir enn 1¼ m over golvet i kjellaren. Ytterflatane av veggen skal vere skilt frå jorda med ei 60 cm brei luft- og lysgrav, som skal gå minst 20 cm djupare enn kjellargolvet og vere godt drenert.

Vert det innreidd bryggerhus, stryke- eller rullebu i kjellaren,

8. desbr. må ein syte for at også desse roma vert høveleg turre, ljose og romsame.

§ 3. I rom med kokerom skal det vere avtrekk for eimen.

§ 4. Finn helserådet noko hus, der det bur folk, forretningsrom eller anna opphaldsrom for menneske helsefårleg av ein eller annan grunn, kan helserådet forby at slike rom vert nytta inntil det som vantar vert retta.

§ 5. Skulerom eller møterom må ikkje nyttast før det er godkjent av helserådet.

Om reinhald av skular, møterom, kyrkjer og lignende gjeld dei til kvar tid vedtekne føresegner.

### *Husdyr. Pelsdyrgardar.*

§ 6.

- a. Husdyr, undanteke hund og katt, må ein ikkje ha i bustadrom, matbu eller rom som har sams vegg med desse.
- b. Byggjing av pelsdyrgard må på førehand vere godkjend av helserådet. Han må ikkje liggja så nær setehus (undanteke røktarhus) eller offentleg veg at lukt vert til plage — minst 150 m frå setehus og 50 m frå offentleg veg. Heller ikkje må han leggjast slik at det kan kome tilsig eller avfall til brunn, bekk eller annan stad der ein tek vatn til folk, fe o. s. b. Avfallet frå garden må ein brenne eller leggje i kompost og dekkje godt med jord.

### *Kamar (privet) og avfall.*

§ 7.

- a. For kvart setehus skal det vere ein kamar (privet) med minst eitt rom for kvar 15 personar som bur i huset. Kamaren må ikkje liggje nærare setehus, matbu, brunn, bekk, eller anna vass-tak, eller offentleg eller privat veg enn 10 m, og der må ikkje vere tilsig frå kamaren til desse stader.
- b. Ved bygningar og stader der det jamt ferdast mange menneske, t. d. utstillingsstader, kyrkjer, samlingshus og verkstader, skal det vere kamar serskildt for kvinner og menn, og urinstader av slik storleik og innreidnad som helserådet fastset.
- c. Under kamaren kan det enten vere mura eller støypt bing, eller rom til lause tunner eller kassar. Desse rom eller bingar bør vere flugetette og ha luftpipe frå underkanten av setet opp til jamhøgde med mønet på kamaren. Setet skal ha lok med hengsler. Innhaldet i bingen skal jamt vere dekkja med strøy. Bingane skal vere slik at innhaldet ikkje renn ut. Dei skal tomast så ofte at det ikkje vert overfylling, plagsam lukt eller anna ulempe, eller når helserådet krev det.

Med løyve frå helserådet kan kamar innreidast i eigen bygning 8. desbr. eller i annan uthusbygning nærare enn 10 m frå setehus, matbu, veg eller gate o. s. b. (sjå under 7 a) dersom det vert nytta tett sementera kum, eller tette flyttbare tunner eller kasser. Isåfall skal ein passe på:

1. Det må ikkje kome lukt frå kamaren til bustadrom, kjøken, eller rom der ein har matvarer. Kamaren må ha tette veggjer, golv og tak, dør som kan stengjast og vindauga som kan opnast til fri luft. Tunner og kasser må vera tette og stå på vasstett underlag og tømast før dei vert  $\frac{3}{4}$  fulle, og reinsast godt etter kvar tøming. Elles gjeld det som er sagt ovanfor under punkt c.

I tettbygde strok — etter nærare fastsetjing av heradstyret til kvar tid — er huseigarane pliktige til å lata reinhaldsverket til kommunen tømme privet og søppelkassar og for dette betala so stor avgift som heradstyret fastset og departementet godkjenner.

Helserådet kann likevel frita huseigarane for denne plikta når tilhøva i det einskilde tilfelle talar for det.

2. Fråstanden mellom ovannemnde kasser og tunner og granneeigdom må vera minst 1,50 m, og det må ikkje vere opning for uttak beint imot grannehus, gate eller veg.

Kamaren må alltid haldast rein, sete og golv vaskast minst 2 gonger i veka.

Bygging av W. C. (vannklosett) i setehus skal meldast til helserådet, og med meldinga må fylgja teikningar og planar.

§ 8. Søppel, kjøkkenavfall og anna avfall frå setehus og verksemder, m. a. pelsdyrgardar, må straks brennast, eller samlast i tette kassar med flugetett lokk, eller leggjast i kompost, eller køyrast bort til ein avfallsstad godkjend av helserådet. Kassane må tømast og reingjerast før dei vert fulle, og så ofte at det ikkje vert lukt og fluger, og elles når helserådet av sanitære grunnar finn det turvande.

Um tøming av søppel, kjøkkenavfall og anna avfall etter kommunens åtgjerd og betaling for dette visar ein til § 7 c 1. i desse føresegner.

For staden til kompost, gjødseldynger og anna avfall gjeld same reglar som for kamar. Avfall skal alltid vere godt dekt med jord og liggje slik til at der ikkje vert tilsig til bekk, brunn o. s. fr. (sjå § 7, punkt a.).

Vaskevatt og skylevatn må ein ikkje slå ut ikring huset, men handsame som anna avfall, eller slå det i skirebrunnar eller søkkjegrøfter som er underlagt dei same reglar for å hindre lukt og tilsig

8. desbr. som for kompostar. Skirebrunnar og søkkje-grøfter skal reingjerast så ofte at det ikkje vert lukt eller andre usanitære ulemper.

Kloakkvatn skal leiast til stor skirebrunn, søkkjegrøft, steinur eller høveleg bakkeskråning. Ein må i desse høve ta omsyn til det som er sagt ovanfor. Utslagsvask skal ha fast rist og vasslås.

Sjølvdaua dyr må anten brennjast eller gravast ned minst 1,0 m på ein avsides stad. Dei må ikkje kastast i elv, bekk eller innsjø.

Transport av gjødsel på offentleg veg skal gå føre seg på ein slik måte at vegen ikkje vert tilsulka.

Det er forbode å nytte vegggrøfter til avlaup for kloakkar, gjødselvatn eller illeluktende spillvatn (sjå ovanfor). Bygging av kloakkar må meldast til helserådet og godkjennast av dette.

### *Vatn.*

§ 9. Brunn eller anna vasstak for drikkevatn til menneske eller dyr eller til anna husbruk, eller til bruk ved sal eller laging av nærings- og nyttingsmidlar, må ikkje på nokon måte verte ureinsa. Vatn som skal nyttast som ovanfor nemnt må ikkje takast nærare kamar, urinstad, husdyrrom, gjødseiplass, kompost eller avfallsdyngje enn 10 (helst 20) m. Det må heller ikkje få overflatetilsig frå slike stader.

Kledevask må ikkje gå føre seg så nære brunn eller vasstak at skylevatnet kan koma nedi.

Jorda kring reinvassbrunnar skal minst 1,0 m kring brunnen vera fast og med godt hall frå brunnen på alle kantar. Brunnen skal murast av stein eller støypast av betong minst 2,0 m djupt. Veggen må vera minst  $\frac{1}{4}$  m tjukk, og karmane kring brunnen skal vera minst 30 cm høge og av stampa leire eller betong for å verje mot flaumvæte. Brunnen skal ha overbygg med hengsla, hallande lok (som kan læsast). Dersom fleire huslydar tek vatn frå same brunn, skal denne ha fast bytte, andre koppar må då ikkje brukast.

Ein skal tømme og reinse brunnen så snart vatnet vert mindre godt, og når helserådet krev det.

Helserådet kan forby å bruke vatn frå brunn og vasstak når det finn at vatnet er skadeleg for menneske eller dyr.

Huseigaren er pliktig til å syte for at leigarane har nøgda reint vatn til husbruk.

### *Verksemder som kan valde ulemper.*

§ 10. Ved bygging til verksemder som helserådet trur kan valda sanitære ulemper, skal planen for bygget leggjast fram for helse- rådet til godkjenning før drifta tek til. Alle verksemder av dette slag, også dei som alt er i gong, skal vera underlagde tilsyn av helse-

rådet. Syner det seg at nokor verksemd vert dreven med større fare 8. desbr. for dei ålmenne helsetilhøve enn verksemda i seg sjølv fører med seg, skal vedkomande rette seg etter dei pålegg helserådet gjev.

### *Fjøs og mjølk.*

§ 11. Fjøsa skal vera lyse, reine og vel lufta. Ein må halde storreingjering minst 1 gong om året. Då må golv, vegger og tak gjerast grundig reine, og all innreiding vaskast med varmt sodavatn (eller grønsåpe). Etter reingjering må ein kalke og lufte med gjenomtrekk i fleire dagar. Høns må ein ikkje ha i fjøset. Krubbene skal alltid vere reine, likeeins kyrne. Flugene må ein freiste ryddje ut (likeeins i stall, grisehus etc.)

Mjølkekoppar og mjølk må handsamast med største reinsemd. Mjølkekoppene må ein vaske og skyle godt, tilslutt i kokheit vatn, så spann og lok turkar av seg sjølv. (Ein må ikkje nytte boste eller klut å turke med).

I alle fjøs skal vere vaskestol med vaskefat, såpe og reine handklede. Den som mjølkar må ha rein mjølkebunad, og skal føre mjølkinga såpevaske hendene sine. Like før kvar mjølking må kua fyrst pussast med boste på buk, jur og lår, og deretter må ein turke kvar spenespiss med eit stykke av eit papirhandklede, slik at kvar spenespiss vert turka med sin reine del av handklede. Dei fyrste mjølkestrålane for kvar spene burde ein mjølke i ein rein kontrollkopp for å sjå om mjølka er frisk. Er juret eller bakparten på kua tilsøla må ein før melkinga vaske grundig dei tilsøla stadene, og etterpå turke med ein rein turr klut. Alle mjølkekoppar og dei arbeidsklede som vert nytta under mjølkinga må ein ha i rom utanfor fjøset. Under mjølkinga må ein ikkje fore med stråfor, moke eller gjere anna det vert støv eller lukt av i fjøset. Mjølka må snarast berast ut or fjøset til rom der mjølka ikkje kan ta til seg dårleg luft eller på annan måte verta urein. Hundar og kattar må ein halde borte frå mjølkesil og spann. Straks etter mjølkinga skal mjølka silast over i reine spann og setjast på ein rein, kjøleg stad. Silen må vere i god stand og alltid haldast reinvaska. Det er forbode å sile gjennom klut.

Skal ein selja mjølka, må kveldsmjølka og morgonmjølka ikkje slåast saman før ho er avkjøla. Såframt råd er, må ein ikkje ha mjølka i bustadrom. Vert ein nøydd til det, må dei koppar ein har mjølka i vera tildekte. Mjølka må ein aldri ha i soverom eller der sjuke held til.

Frå sjuke dyr må ein ikkje selje mjølk. Har ein mistanke om vondarta smittsam sjukdom i huslyden skal alt sal av mjølk stanse.

Folk som lid av kronisk smittsom sjukdom, rennande sår i andletet, på hendene eller armane, eller av annan smittsam sjukdom,

8. desbr. eller av diarré (magesjuke) må ikkje ha arbeid med mjølking hand-saming eller omsetning av mjølk.

*Smittsame og tuberkuløse sjukdomar.*

§ 12. Når ein tuberkuløs skifter bustad skal melding om dette sendast ordføraren i helserådet av den som er helserådsmedlem i krinsen, og av dei den sjuke flyt ifrå.

Har ein lærar grunn til å tru at eit skulebarn lid av uty, skabb eller annan smittsam hudsjukdom, skal han sende med barnet heim skriftleg oppmoding om å syte for at barnet vert kvitt utyet eller hudsykdomen før det vert sendt på skulen att. Trur læraren at barnet lid av annan smittsam sjukdom skal han sende barnet heim med skriftleg oppmoding om å søkje lækjar.

§ 13. Når nokon vert bortsett, skal det liggje føre attest for at både den bortsette og verten med huslyd ikkje lid av akutt smittsam sjukdom.

§ 14. Ved sjukdomstilfelle som det kan vera grunn til å tru er av vondarta smittsam slag, skal den husfar eller husbond i det huset sjukdomen syner seg, straks syte for at den sjuke vert isolera og snarast råd er melde frå til distriktslækjaren.

§ 15. Gang- og sengklede og andre ting som har vore nytta av personar som har lidi av smittsam eller tuberkuløs sjukdom, eller som har stade i rom der slike personar har halde seg, må ikkje verte selde eller overdregne til andre før dei er rensa etter nærare føreskrifter av ordføraren i helserådet.

Rom der personer som har lidi av smittsam eller tuberkuløs sjukdom har halde seg, skal også gjerast reine etter tilvising av ordføraren i helserådet før ein let nokon bu der.

§ 16. Lik av personar som er døde av smittsam sjukdom utanfor heradet, må ikkje førast inn i heradet utan løyve frå helserådet, som og gjev føresegnar som må fylgjast.

Lik må ein ikkje la liggje så lenge at det vell ulempe av noko slag.

*Offentlege boksamlingar.*

§ 17. Ved utlån av bøker frå offentlege boksamlingar må ein merka seg: Bøker må ikkje lånast ut til personer som lid av smittsame sjukdomar, eller til personer som høyrer til eit hus der det er slik sjukdom. Dersom ein person som har til låns bøker frå offentlig boksamling vert sjuk av smittsam sjukdom, eller slik sjukdom bryt ut i den huslyden han høyrer til, skal bøkene desinfiserast før dei vert utlånt til andre. Han som står føre boksamlinga skal saman med det næraste medlem av helserådet ein gong for året sjå over bøkene. Serleg skitne og utslitne bøker skal ein då kassere.

*Tenarar og arbeidsfolk.*

8. desbr.

§ 18. Tenarar, arbeidsfolk, lærlingar og andre tenestfolk som arbeidsgjevaren skal skaffe hus, må ha varmt, turt, og ventilera soverom, serskilt for menn og kvinner. Døra skal ein kunne læse. Kvar person skal ha si serskilde seng, eige handklede, vaskefat og drikkeglas. Roma skal gjerast reine kvar dag.

*Serreglar for tettbygde strok.*

§ 19.

- a. Med tettbygde strok meiner ein dei luter av heradet der bygningssloven er gjord gjeldande, eller der heradstyret har vedteke at det skal reknast for tettbyggt strok.
- b. Huseigaren har plikt til å halde reine rom, vegar og gater i halv breidd, og fjerne alt som kan vere årsak til vond lukt.
- c. Reinsemd og lufting må gjennomførast i kvar bustad utan ulempe for grannar eller andre.
- d. Skadelege eller luktande spillvatn og anna rennande avfall frå fabrikkar eller verksemdar, må berre leiast gjennom lukka renner, eller på annan måte som er godkjend av helserådet, og ikkje ut i offentleg kloakk utan løyve frå helserådet. Skylevatn og anna ureint vatn skal først gjennom rørleiing til kloakk, skirebrunn eller søkkjegrøft, eller til annan stad godkjend av helserådet.

For kloakkar gjeld desse reglar:

Bygging av kloakk, skal meldast til helserådet. Der det ikkje er over 32 m til offentleg kloakk eller grøft, kan helserådet krevje at huseigaren for eiga rekning byggjer kloakk. Kloakken må vere bygd på forsvarleg måte og vere slik laga, at han kan take mot flaumvatn og spillvatn, vere ventilera og frostfri og må lett kunne haldast i orden og gjerast rein, så lukt og anna ulempe kan hindrast. Dersom utrenninga av kloakk i opne grøfter, rennesteinar eller andre stader på innmark, er årsak til lukt, eller ulemper, kan helserådet påleggje rette vedkomande å brigde tilhøve, og i tilfelle forby bruk av kloakken til misshøvet er retta.

Kloakkgreiner skal vere av jarnrøyr, glaserte leirrøyr, eller anna material godkjent av helserådet. Dei skal vere tette i skøy-tane og haldast i forsvarleg stand. Reinsing av kloakkar og kummar må gjerast til dei tider og på slik måte at det veld så lite ulempe som råd er, og så ofte at ikkje avlaupet stopper opp, eller slik at det vert lukt som veld ulempe for dei som bur ikring. Det som vert reinska ut må straks først bort. Skadelege væsker, eller væsker som luktar vondt frå fabrikkar eller

8. desbr.

andre verksemder må berre leiast gjennom lukka avlaupsrenner, eller på annan måte som helserådet godkjenner. Dei må ikkje leiast til offentleg eller privat kloakk beinast eller gjennom samlekum, utan samtykke frå helserådet. Ved nybygging er eigaren pliktig til å syte for at tufta vert godt turrlagd, og at det vert lagt lukka avlaup i kloakkleing sjølv om fråstandan er over 32 m når det er turvande av sanitære grunnar, og ikkje veld for store utlegg.

Der det er bygd kloakk skal kvart husvære ha minst ein vask med vasslås, eller anna innretning godkjend av helserådet, så kloakkgas ikkje får trengja ut. Spillvassavlaup inni hus, skal ha vasslås. Dei offentlege kloakkar skal reinsast så ofte helserådet finn det turvande.

Eldre kloakkar som ikkje er i samsvar med dei oppsette krav kan helserådet påby ombygge i den mun det trengst for å fylle dei sanitære krav.

- e. Dei som vil halde husdyr (hund og katt undanteke) må melde frå til helserådet. Og slikt husdyrhald er berre lovleg der helserådet finn at det ikkje veld sanitære ulemper. Opne gjødselplassar er ikkje lovlege.
- f. All gjødsel må moldast ned straks ho er spreidd.
- g. Helserådet kan påby at det til søppel og avfall berre skal brukast kassar med tett lok, som vert godkjende av helserådet (jfr. § 8). Helserådet kan gjeva føreskrifter for kor ofte kassane skal tømast, og kor ein kan gjera av avfallet. Avfallsplassar må godkjennast av helserådet.
- h. Elles gjeld helseføresegnene i det heile også for tettbygde strok.

#### *Sal av matvarer.*

Sjå også lov om tilsyn med næringsmidlar m. v. av 19. mai 1933 og dei føresegnar som er utferdar for heile landet. Sjå § 32, punkt 3.

§ 20. Til bruk for menneskje må ein ikkje by fram, selje eller på annan måte overdra skjemde eller helsefårlege nærings- og nytingsmidlar, og heller ikkje ambod som kan føre smitte med seg eller vera helsefårleg ved at dei inneheld giftstoff.

Det er forbode å tilsetje nærings- og nytingsmidlar noko som helserådet finn helsefårleg, eller skikka til å løyne at vedkomande vare er skjemd. (Sjå nærare føresegnene i Næringsmiddeloven).

Inntil det som vantar er retta, kan helserådet forby at det vert selt eller på annen måte vert overdrege nærings- og nytingsmidlar som kjem frå slike stader der det ikkje vert teki omsyn til den turvande reinsemd ved lagring av varene, og lagring og sending.

Helserådet har i høve som er nemnde i denne paragrafen rett 8. desbr. til å krevje utlevert dei turvande prøver.

Helserådet kan forby sal eller overdraging av nærings- og nytingsmidlar frå slike stader der det er, eller ein kan ottast det kan vere fårleg smittsam sjukdom millom menneske eller dyr, eller der det finst smitteberarar av slik sjukdom, der smitten kan verta utbreidd med varene.

Der det er turvande kan ordføraren i helserådet gripe inn, men han må snarast legge saka fram for helserådet. Dette kan vedta at varer det finn skadelege skal gjerast ominkje, eller på annan måte gjerast ufarlege på seljarens rekning.

### *Verksemder og utsalsstader for matvarer.*

Sjå også Næringsmiddeloven av 19. mai 1933.

§ 21. Bakeri, slakteri, pølsemakeri, meieri og andre stader der næringsemner for sal vert laga, handsama eller lagra, og utsalsstader for næringsemne må ikkje skipast, flyttast eller brigdast utan at ein fyrst har meldt ifrå og fått godkjenning av helserådet. Slike stader — både dei som er og dei som heretter vert innreidde — skal til kvar tid stå under tilsyn av helserådet, og eigaren skal vere pliktig til utan opphald å utføre dei pålegg som helserådet måtte finne turvande for at næringsemna ikkje skal verta skjemde eller ureine. Roma skal vere store nok og ljose og slik innreidde at dei er lette å lufte og gjere reine. Turrfeing er forbode.

Roma må ikkje nyttast til bustadrom eller kjøken. Heller ikkje må dei ved dører eller andre opningar stå i samband med slike rom. Utsalsstader skal ha eigen inngang.

I roma skal vera reint vaskevatn, såpe og reine handklede.

Alle som har med tillaging eller sal av nærings- eller nytingsmidlar skal vere reine på kropp og klede, ha heilt ty (vaskety) på under arbeidet og jamt vaske hendene, og alltid vaske seg etter å ha vori på kamaren (privetet). Det er forbode å handsome næringsemne når ein lid av hudsjukdom på hender og armar eller av smittsam sjukdom. For dei som er tuberkuløse viser ein til tuberkuloseloven. Tobakksrøyking og spyting er forbode.

### *Krambuer.*

§ 22. Alle krambuer skal haldast reine og godt utlufte. Framfor inngangen skal det vere fotskrape. Golv og disk skal gjerast reine kvar kvell. Turrfeing er forbode. Storreingjering skal haldast minst 2 gonger i året. Spyting er forbode, oppslag med: «Spyting strengt forbode», skal setjast opp. Ingen har lov å sitje eller hange på disken.

8. desbr. For dei krambuer der det vert seld næringsemne gjeld dei føresegner som står under kapitlet «Smittsame sjukdomar» og § 21. Dessutan skal dette gjelde:

Matvarer må vernast mot støv og anna ureinske, og likeeins mot fluger. Ein må ha dei i reine, tildekte koppar, i tette skuffer, eller skåp med dører. Dette gjeld både krambu, lagings- og lagringsrom. Vekt og målereiskapar som vert nytta i handel med matvarer, skal vere reine. Mål og koppar der fortinning eller glasur er skadd, skal kastast eller vølast.

I mjølkeutsal må ikkje verte drive handel med varer som gjer mjølka urein, eller gjev usmak.

Iskrem til sal må berre verte levert frå forretningar godkjende av helserådet. Den som vil selje iskrem må søkje helserådet om løyve. Helserådet vil gjeve dei turvande føresegner.

Seljaren har ikkje lov til å pakke inn matvarer i aviser, eller ureint papir. Ved transport av mjølk, fløyte eller andre matvarer, skal dei vernast mot regn, støv eller anna ureinske.

Kundene må ikkje røre andre matvarer enn dei dei har kjøpt. Oppslag om dette skal det vere i kvar krambu som handlar med matvarer.

#### *Meieri, mjølkeutsal og handsaming av mjølk.*

##### § 23.

1. Meieri, ysteri og mjølkeutsal som heretter vert starta, eller opna på nytt etter å ha vori nedlagt, skal meldast til helserådet og verte godkjent av dette.
2. Helserådet kan påby at sal av mjølk og fløyte skal gå føre seg frå eige rom (utsal). Alle som handlar med mjølk skal ha mjølka ståande i eigne reine og luftige rom.
3. I utsals- og lagringsroma skal golv, vegger og tak vere lette å halde reine. Dei skal ha tette og glatte flater. Utsalsroma skal ha eigen inngang, og ikkje ved dører eller opningar stå i samband med bustadrom. I utsalsroma må ein ikkje ha varer som kan gjere mjølka eller fløyten urein, eller usmakande.
4. Utsals- og lagringsrom for mjølk og mjølkeprodukter skal vere lyse og godt ventilerte. Diskar og golv må ein vaske godt kvar dag, vindaugo og dører minst kvar veke, vegger og tak minst kvart fjerdingår. Golvet må ein aldri turrfeie.
5. Spyting og tobakksrøyking er forbode. Om dette skal vere oppslag på ein synberr stad.

I alle mjølkeutsal skal det vere vatn, vask, såpe og handklede. Ein må vaske hender og armar grundig før arbeidet, og straks etter å ha vori på kamar (privet).

Tenestfolka skal under arbeidet ha heilt, kvitt forklede som 8. desbr. må skiftast reint minst 2 gonger i veka, og berre nyttast i mjølkeutsalet (meieriet). Kvinnene skal og ha kvitt skaut, som dekkjer håret.

8. Mjolk må ein berre ha i reine, attletne koppar, og mæling eller tømning frå spann ute er forbode. Under mæling av mjolk eller fløyte må spannet ikkje haldast over den koppen ein mæler frå, slik at t. d. spillmjolk renn ned i denne. Kvart vareslag må ha si ause, eller sitt reiskap for utmæling.
9. Auser eller andre mælekoppar som vert nytta til utmæling av mjolk eller fløyte må ha lagleg handtak så ein ikkje kjem bort i vara med hendene. Mælekoppene må alltid vere reine. Det er strengt forbode å drikke av mælekoppene eller spannløka. Fortinninga i spanna må alltid vere heil.
10. Når meieriet tek imot mjolk, pliktar det å føre kontroll med spann og mjolk frå kvar einskild leverandør. Mjølka frå kvar leverandør skal verte tømd over i serskildt spann, og når den som tek imot mjølka er viss på at mjolk og spann er i orden, kan mjølka tømast over i samlekoppen.  
§ 24.
1. Er det grunn til å tru at dei sanitære tilhøve ved meieri, ysteri, lagingsstad eller mjølkeutsal er mangelfulle, kan helserådet forby tilførsel og omsetning av mjolk og mjølkeprodukter i heradet frå ein slik stad, til det som vantar er godt etterrøkt og retta. Det same gjeld transport av mjolk og mjølkeprodukt. Helserådet kan krevje å få vite kva fjøs, meieri, ysteri, eller utsal mjølka, fløyten eller mjølkeprodukta er komne ifrå. Likeeins kan det krevje oppgåve over faste kundar i utsalet.
2. Helserådet kan ved mistanke om sanitære misshøve krevje at det utan opphald vert lagt fram for heradet vitnemål frå lækjar eller dyrlækjar, eller på annan måte som helserådet godkjenner, om dei sanitære tilhøve og om fjøs- og mjølkestellet på gardar der det vert selt mjolk. Sovore vitnemål kan helserådet krevje, om det finn det turvande, med 14 dagar millomrom, eller mindre. Tuberkulinundersøking kan verta kravd så ofte helserådet fastset.
3. Helserådet kan krevje oppheting av mjolk og fløyte som vert omsett i heradet om det finn det turvande av hygieniske grunnar.  
Helserådet kan krevja pasteurisering innan heradet soframt det er høve til slikt.
4. Vert det levert mjolk eller fløyte beinveges frå produsent til brukar, skal kvar kunde ha serskilde spann til mjølka eller fløyten som produsenten mæler det opp i.

8. desbr. 5. Under all transport av mjølk og mjølkeprodukt må ein syne den største reinsemd. Køyrereiskapen må ein halde godt rein, og han må ikkje nyttast til køyring av gjødsel, avfall eller liknande. Det er forbode å sitje på mjølkespanna.
6. Om sal av iskrem viser ein til det som er sagt under § 22.

*Slakteri, kjøt- og fiskeutsal m. v.*

§ 25. Omfram det som er fastsett i § 21 skal etternemnde gjelde:

Under slaktning og tillaging av kjøtmat må ein syne den strenge reinsemd. Slakterreiskapane må gjerast godt reine straks etter dei er bruka. Så snart dyra er avliva må innvolane takast ut og førast bort. I slaktebua skal det med kjøtet stivnar vere god gjennomtrekk. Avfall skal førast bort snarast råd er. Ein må ikkje gjere rein mage og tarmar i rom der kjøtet er. Ein må ikkje slakte i rom som har opning inn til gjødselkjellar, fjøs, stall eller grisehus.

I slakteri, pylsemakeri og rom der det vert laga fiskemat, skal det vere vasstett golv med avlaup til kloakk, som har vasslås og rist. Roma må vere romsame og lyse, og ha tette vegger med glatte flater. Om reingjering av slike rom gjeld det same som det som nedanfor er nemnt for utsalsstader. Dei som arbeider i verksemdar som ovanfor er nemnt og i utsal for kjøt- og fiskemat, skal under arbeidet ha heil og rein kvit bunad, eller annan heil, rein og godkjend bunad, som vert å skifta rein minst 2 gonger i veka.

I utsalsstader for kjøt, fisk og fiskemat skal diskar, vekter, bord, golv og hyller verte vaska kvar dag. Vegger og dører skal ein vaske minst ein gong i veka og taket minst kvart fjerdingår. Varene skal ein utstille slik at kjøparane lett kan finne det dei ynskjer utan å røre dei. Kjøt må ikkje hange inn til veggen. Disken skal ha plate av marmor, glas, stein eller anna vyrke som helserådet har godkjendt, jfr. føresegnene som er gjevne i medhald av Næringsmiddel- lova. Kjøtkrokane skal vere galvaniserte, eller av anna vyrke som ikkje rustar. Alle varer må ein verne mot fluger (flugetett skåp).

Tillagingsreiskapar og maskiner må ein halde godt reine.

Om dei emne ein brukar til konservering av kjøt, flesk og dei varer som vert laga av dette, viser ein til føresegner utferda i medhald av Næringsmiddel- lova.

Helserådet kan påby at handel med kjøt og kjøtvarer, fisk og fiskemat skal føregå i eige rom, innreidt etter føresegner frå helse- rådet.

Alt kjøt- og fiskeavfall skal ein samle i attletne kjerald av jarn eller anna materiale som helserådet godkjenner. Kjeralda skal ha

tett lok og verte tømde så ofte at det ikkje vert lukt. Dei skal gjerast 8. desbr. reine (spylast) etter kvar tømning.

Fisk eller fiskeprodukt må korkje på diskar, hyller eller andre utstillingsstader verte lagt på skitne fat, brett eller i gamle kasser, eller verte utsett for sol. Underlag av papir eller liknande er forbode. I utsals-, lagings- eller lagringsrom for fisk og fiskeprodukt må ein ikkje setje petroleum, bensin eller andre varer og ting som kan skjemma fisken eller gjeve han smak eller lukt.

All gamal fisk som ikkje høver til menneskeføde skal ein snarast take bort i samhøve med føresegnene frå helserådet.

Helserådet kan påby at det i kvar forretning skal vere godkjend iskasse eller kjølerom.

Eit eksemplar av desse føresegner skal vere slege opp på dei stader dei gjeld.

### *Bakeri.*

§ 26. Omfram dei vanlege føresegner i § 21 skal dette gjelde:

Kvar dag når arbeidet er slutt skal golvet i bakeriet vaskast. Tak og vegger må ein vaske minst ein gong kvart fjerdingår, vindaugo og dører minst ein gong i veka. Under reingjeringa må ein ikkje ha bakverk i bakeriet. Oske og avfall må ein ta ut kvar dag.

I bakeri må det ikkje finnast slike ting som kan valde støv eller lukt, eller hindre reingjering. Bakartraug og bakarbord, syrekasser, plater og fjøler, hyller og andre ting som vert nytta under bakinga må ein halde godt reine. Stoff som vert nytta til smørjing av bakverk må ein ikkje lage meir av enn ein nyttar om dagen. Strykeviskar må ein kvar dag gjere reine i kokande vatn. Smør, mjølk osv. må ein ha i reine tildekte koppar. Mjølsekker skal ein byste og reinse vel for bos før ein tømmer dei i trauet. Bakaren må under arbeidet ha heil og rein bunad av kvitt lerreft, og kvit lue. Bunaden må han ikkje bruke utanfor bakeriet, og han må skiftast rein minst 2 gonger i veka.

Bakaren må reinse neglene og vaske hendene godt før arbeidet tek til.

Føresegnene skal vere slegne opp i alle bakeri.

Brød eller anna bakverk som vert bore eller sendt ut, skal ein ha i reine korgar som er attletne, har overbygging eller ein rein presenning som er bunden fast.

Ved sal eller sending bør kvart brød vere pakka i reint papir eller rein pose, og helserådet kan gje påbod om dette om det finn det turvande.

Bakverk som ikkje er innpakka bør ekspeditøren ikkje røre beinveges med hendene, men nytte ei klype av metal som er laga til dette. Han bør og sjå etter at ikkje kundane rører brød eller anna bakverk før dei kjøper det. Alle varer må vernast mot fluger.

8. desbr.

*Møller.*

## § 27.

1. Møller skal vere avstøva minst 4 gonger i året, og golva feia 2 gonger i veka.
2. I møllekammerset og andre rom i mølla der folk held til, skal golva våtfeiast kvar dag, golv, benker og stolar må vaskast minst ein gong i veka, vindaugo, dører og vegger skal vaskast til mannshøgð minst ein gong kvart fjerdingår.
3. All spytting er forbode.

*Kampen mot rottene.*

§ 28. Ein viser til «Lov om rottebekjempelse» av 5. juli 1946. Etter denne har alle med fast eigedom, verksemd eller som driv verksemd i samband med fast eigedom, plikt til å vere med i rottekrig som vert sett i verk av helserådet. Kampen mot rottene er dela i 2, rottetrygging og rottekrig.

## 1. Rottetrygging:

Denne går ut på å hindre rottene i å kome i hus eller på annan måte finne seg næring i matemne eller avfall. Sjå desse forskriftenes § 8.

I uthus (fjøs, stall, grisehus, hønsehus) og lagerrom for korn og andre matvarer, skal alle ytterdører vere tette. Nedantil skal dei vere påspikra ei 30 cm høg plate av galvanisert jarn, blekk eller liknande.

Alle opningar kring røyr, ventilasjonsopningar og liknande skal ha rist eller finmaska netting framføre.

Matrester må kvar dag takast bort frå grise- og hønsehus.

I pelsdyrgardar skal matrester på marka under og ikring bura takast bort, og om vinteren leggjast i rottesikre koppar. Om sumaren skal alt slikt avfall brennast eller leggjast i kompost eit godt stykke frå pelsdyrgarden og dyttast godt med jord. Revefor må gøymast i tette kassar eller koppar.

Tome fiske- og innmatkassar skal brennast såframt dei ikkje vert reingjorde med same dei er tømde.

## 2. Rottekrigen:

14 dagar før ein tek til med å leggje ut åte skal det vere grundig opprydding i kjellar, uthus, på loft og liknande stader. På same tid må ein syte for at rottene ikkje får kome til næringsemne, at alle avfallskasser og avfallsspann er i orden, og at det ikkje sleng matrestar nokon stad der rottene kan få tak i dei. (Hugs: Svoltne rotter tek gifta!)

Utlekking av åter: Dette vert å gjere etter tilvising av helse- 8. desbr.  
rådet. Åtene vert lagt ut alle stader der rottene kan ferdast. Rett-  
leiinga for det giftslag ein nyttar må ein fylgje nøye. Åtene må  
leggjast ut same dag over heile heradet. Etter 3—4 dagar skal ein  
samle saman og brenne dei åter som ikkje rottene har teki.

Utleggja til rottetrygging og rottekrig vert å bera av eigaren  
av fast eigedom eller verksemd, eller av den som driv verksemd  
i samband med fast eigedom. Dersom privat eigar ikkje gjennom-  
fører påbodne tiltak, kan helserådet få dei gjennomførde på eigarens  
kostnad, eller eigaren kan verta tvinga til å etterkome pålegga med  
dagleg mulkt, som politiet fastset (jfr. «Lov om rottebekjempelse»  
§ 3).

Rottekrig skal det vera i heradet minst ein gong om året, vår  
og/eller haust. Helserådet skal ved oppslag eller på annan høveleg  
måte kunngjere tida for rottekrigen. Utleggja til dette vert borne  
av heradet.

#### *Dame- og herrefriserforretningar.*

##### § 29.

1. Før eit rom vert teke i bruk til dame- eller herrefrisersalong, må det vere godkjent av helserådet. Søknad om godkjenning må vere sendt inn på førehand. Det same gjeld reglar for reinhald m. m. i dame- og herrefrisersalongar, likeeins flytjing eller større brigde av verksemd som alt er i gong.
2. Rom som ein har fått lov å nytte til dame- eller herrefrisersalong må ha ein grunnflate på minst 16 kv.m.
3. I dame- eller herrefrisersalong, eller rom som høyrer til, må ein ikkje ha slikt som ikkje høyrer drifta til, eller kan hindre reinhald, skape lukt eller liknande. Roma må haldast godt reine. Hår, såpeskum, papir, bomull og brukt ty må takast bort etter kvart. Både reine og skitne serviettar, frotéklutar, kappar og handklede m. m. må ein ha på stader til det bruk.
4. Hovedreingjering av dame- og herrefrisersalonger med rom som høyrer til, skal det vere minst 2 gonger om året. Golvet skal vaskast minst ein gong om dagen. Bord, stolar, konsollar, hyller og liknande skal kvar dag verte turka med våt klut.
5. Dame- og herrefrisersalongar må vere godt ventilert så det jamt kan vere frisk luft i roma.
6. Tenestfolka må vere reinslege, og vaske hendene for kvar ny kunde. Under arbeidet skal dei ha rein kvit jakke eller frakk, som må skiftast rein minst 2 gonger i veka. Tenestfolka må ikkje røykje i arbeidstida. Personar som lid av smittsame sjukdomar, også smittsame hudsjukdomar, eller sår eller kaunar på hendene må ikkje arbeide i dame- eller herrefrisersalongar.

8. desbr. 7. Maskinbostar eller sams pudderkvast må ikkje nyttast. I staden for pudderkvast kan ein nytte ei klype reinsa bomull, og liknande som må nyttast berre ein gong.
8. Ved klipping må det mellom halsen og kappa nyttast ein halsstrimmel av silkepapir eller vatt, som berre vert nytta ein gong. Kappa skal alltid vere rein og fri for hår.
9. Gasstrimlar eller pakningar for permanentkrull må ikkje nyttast omatt.
10. Det skal alltid vere nok hår- og nakkebostar så kvar kunde får reine bostar.
11. Alle reiskapar må gjerast godt reine før dei vert tekne i bruk til ny kunde. Klippemaskiner, sakser, knivar og viklepinnar for permanentaparar må kokast eller gjerast reine på annan måte som helserådet godkjenner. Kammar og bostar må ein reinse i salmiakspiritus og vatn (25—30 dropar i 200—300 gr vatn), eller på annan måte som helserådet godkjenner. Kammar bør gøymast i høge glas fyllt med 2 % lysoformoppløysning.
12. Kundar med utslett eller mistenkjeleg håravfall, som ein kan ottast er smittsamt, må anten visast vekk, visast til lækjar eller handsamast med serskilde reiskap. Dei reiskapar som då er nytta må kokast godt, eller desinfiserast på annan trygg måte så snart dei er nytta.
13. Desse reglar skal vere oppslegne i romet på ein synberr stad.

### *Leirplassar.*

§ 30. For leirplassar som jamt vert bruka eller utleigde til turistar, motorsyklistar, syklistar eller fotturistar gjeld desse reglar for orden og reinhald m. v.:

1. Eigar eller leigar av slik leirplass er pliktig til å syte for at plassen jamt vert halden i slik stand som høver med gjeldande helseføresegner og stettar rimeleg krav frå brukaren.
2. Slik leirplass må ikkje verte teken i bruk utan godkjenning av helserådet.
3. Leirplassen må helst vere på turrgrunn. Han bør liggje godt i livd mot vind og ver, og helst halle litt. Der bør vere høve til godt og rikeleg drikkevatt. Tydelege oppslag som skal syne kvar ein kan hente reinvatn, og ha forbod mot ureinsing av alle slag.
4. Det er strengt forbode å kaste avfall, papir, tome hermetikk-boksar, appelsinskal og liknande frå seg på leirplassen. Avfall skal leggst på ein avsides stad, som før plassen vert teken i bruk, skal tilvisast av helserådet. Eigar eller leigar av plassen

skal syte for at avfall vert teke bort og nedgrave og brent så 8. desbr. ofte det syner seg turvande for å hindre lukt eller andre ulemper.

Vert telt nytta, skal teltplassen rydjast før vedkomande reiser frå leirplassen.

5. Til leirplassen må høyra kamar, som er godkjend av helserådet. Kamaren må liggje minst 15 m frå leirplassen og frå offentleg eller privat veg.

Det må ikkje kome tilsig frå kamaren, som skal ha innekledd bingje. Eigjar eller leigar av leirplassen skal fylle strømidlar i slik mengd i bingen at innhaldet til kvar tid er godt tildekkka og lukt vert hindra. Bingen skal tømast når han er  $\frac{3}{4}$  full eller når helserådet finn det turvande. Kamaren skal haldast godt rein. Setet og golvet må vaskast minst 2 gonger i veka.

Å nytte andre stader i staden for kamar er strengt forbode.

6. Ferdafolk har og plikt på seg til å sjå etter at føreskriftene vert haldne. Brot mot dei bør meldast til eigaren av leirplassen.
7. Føreskriftene skal vere oppslegne i glas og ramme på ein godt synleg stad på leirplassen.

#### *Andre sanitære tilhøve.*

##### § 31.

1. I offentlege møterom og skular er det forbode å bruke sams drikkekopp. Drikkevassinnreingar på slike stader skal vere godkjende av formannen i helserådet.

På skular må det ikkje nyttast sams skrivematerial slik som pennar, griflar, blyantar og liknande.

Fritt skulemateriell (lærebøker) som vert utlånt til elevane skal alltid desinfiserast før dei vert utlånt til nye elevar.

2. I herbyrge og liknande (herunder private heimar som tek imot skuleborn mot godtgjerdsle) kan helserådet i kvart einskild høve fastsetje kor mange dei kan take inn, og fastsetje andre sanitære tiltak som ein finn turvande.
3. Huseigarar er ansvarleg ansynes helserådet for at fråflutte rom vert reingjorde før nye flyt inn.
4. Skadeinsekter må ein freiste utrydde. I setehus, fjøs, stall, grisehus, hønsehus, krambuer og andre rom der det kan vere turvande, bør ein i sumarhalvåret nytte godkjende kjemiske utryddingsmidlar.
5. I kjøken til møtehus, hotell, turist- og gjesteheimar, kafear og liknande stader der det vert laga og servert mat, skal «Føresegnér om oppvask av servise o. a.» fastsette ved kgl. resolusjon av 29. april 1949, jfr. Rundskriv frå Sosialdepartementet av 2. mai 1949, til kvar tid vere sett opp på slik måte som fastsett.

8. desbr. Føreskriftene må verte nøye fylgde. Ved bruk av godkjend oppvaskmaskin må koppene før dei vert sett inn reinvaskast med boste og skylast i kaldt eller lunka vatn. Det same gjeld knivar, gaflar og skeier. Temperaturen på vatnet i oppvaskmaskina må ikkje vere under 65 grader C. ved vanleg bruk.

Klutar og handklede som vert brukt til turkinga må steriliserast ved koking eller kjemisk ved oppvriding i klor-vatn. Til oppvask må ein nytte bostar. Desse må vaskast reine i såpevatn og hengjast til turk etter dei er bruka.

Luftturking av servise, glas og bestikk er det beste.

6. Born bør ikkje vere på offentlege møte etter kl. 20.

### *Ymse.*

#### § 32.

1. Dersom nokon ikkje innan den tid helserådet har fastsett i medhald av lov og føresegnar lyder påboda frå helserådet, kan dette late det som er turvande verte utført på hans kostnad.
2. Huseigarane er ansvarlege for at det som desse helseføresegnar pålegg han om bygging, sanitær tiltak og innreiing av hus o. s. v. vert fylgde. Ansvarer kan ikkje leggjast på andre som t. d. tenarar, leigebuarar og liknande. Bur eigaren utanom heradet, må han (ho) gje opp for helserådet ein person i heradet som på hans vegne skal syte for at påboda vert fylgde. Vert ikkje det gjort, er likevel eigaren ansvarleg.
3. Både politiet og medlemene av helserådet skal straks melde frå til formannen i helserådet dersom dei får vite at ikkje helseføresegnene vert fylgde, eller når dei får greie på andre sanitære misshøve, og formannen i helserådet pliktar å syte for at kvar melding om brot på helseføresegnene vert fremja (vert påtala av han og straffa etter gjeldande lov).
4. I serskilde tilfelle kan helserådet fritta for ymist i helseføresegnene.
5. Heradstyret skal syte for at helseføresegnene vert kunngjorde på høveleg måte. Når dei er stadfeste skal 1 eksemplar verte sendt til kvar huseigar i heradet. Det skal alltid vere så stort opplag at kvar ibuar i heradet kan få sitt eksemplar.
6. Helseføresegnene tek til å gjelde 3 månader etter dei er stadfeste.

10. desbr. **Bestemmelse om opphevelse av bestemmelser om omsetting og bruk av metaller og elektrisk ledningsmateriell.**

I medhold av Forsynings- og gjenreisningsdepartementets bestemmelser av 25. juni 1947 § 3, jfr. Direktoratet for Eksport- og

importregulerings bestemmelser av 1. august 1949, har direktoratet 10. desbr. truffet følgende bestemmelse:

Med øyeblikkelig virkning oppheves forbudet mot uten tillatelse fra Direktoratet for Eksport- og importregulering å selge, kjøpe eller på annen måte å overdra til forbrukerne ulegert tinn.

**Skrivelse fra Forsyningsdepartementet.**

10. desbr.

I henhold til § 3 i lov om bygningsvesenet av 22. februar 1924 stadfester departementet vedtak av Gresvik—Hauge brann- og bygningskommunestyre i møte 16. november 1949 om vedtekter til reguleringsplan for en del områder i Gresvik—Hauge brann- og bygningskommune, Østfold fylke, stadfestet ved departementets skrivelse av 5. september 1949.

Vedtektene lyder så:

1. Bebyggelsen skal være åpen villamesig med inntil 2 etasjes våningshus som ikke må inneholde mer enn 2 leiligheter.

Bebyggelsen plasseres slik i forhold til de regulerte veier og nabogrenser som planen viser.

2. Ensartet takvinkler gjennomføres kvartalsvis og i samme byggeflukt. Bygningene skal ha sadeltak.

3. Våningshusenes størrelse bør ikke overstige 100 m<sup>2</sup>.

4. På tomtene kan det anbringes et frittliggende uthus (garasje) hvis størrelse ikke må overstige 20 m<sup>2</sup>.

5. Mot regulert gate skal oppsettes 70 cm høyt tregjerde av 1" × 4" rett avskjærte rubord som settes med 6 cm avstand og som anbringes i minst 10 cm høyde over terreng. Grønnstripene skal ikke inngjerdes. Gjerdefargen godkjennes av bygningsvesenet.

6. Ingen tomt må beplantes med trær eller busker som virker sjenerende for naboen.

7. I reguleringsplan nr. 1 sør for Gresvik kirke er tomt nr. 62 reservert til handelstomt. På denne kan oppsettes et hus på inntil 200 m<sup>2</sup>, med en fløybygning til garasje og lager på opptil 50 m<sup>2</sup>.

8. På tomtene i reguleringsplan nr. 4 nordvest for Gresvik Papp og Papir og nr. 5 øst for Ørebæk gård skal bebyggelsen være 2 etasjer.

9. I Gresvik sentrum — reguleringsplan nr. 7 — skal bebyggelsen på tomtene nr. 1, 2, 3, 10, 12, 13, 18, 19, 20, 21, 22 og 23 være 2 etasjes forretningsgårder med butikker og forretningslokaler i 1ste og leiligheter og kontorer i 2den etasje.

Bygningenes størrelse bør ikke overstige 200 m<sup>2</sup>. De skal være av mur eller jernbetong. Ensartede takvinkler gjennomføres kvartalsvis og i samme byggeflukt. Bygningene skal ha valmtak, og gis ensartet fasadebehandling som godkjennes av bygningsrådet. På tom-

10. desbr. tene nr. 4 og 11 kan anbringes forsamlingshus. Selger av tomter nevnt i dette punkt er ikke berettiget til ved privat servitutt å etablere forhold som står i strid med disse vedtekter.

10. I strøket nordvest for Gresvik sentrum — reguleringsplan nr. 9 — er tomt nr. 16 reservert til handelstomt. På denne oppsettes et 2 etasjes hus på opptil 150 m<sup>2</sup>, med en fløybygning til garasjer og lager på opptil 50 m<sup>2</sup>.

Tomt nr. 29 reserveres til offentlig formål. På denne kan oppsettes et 2 etasjes hus på inntil 200 m<sup>2</sup> med en fløybygning som ikke må overstige 100 m<sup>2</sup>.

På tomtene fra og med nr. 30 til og med 42 og fra og med nr. 49 til og med nr. 60 må uthusene (garasjene) bygges ildsikre.

11. Unnatak fra disse vedtekter kan tillates av bygningsrådet innenfor bygningslovens ramme.

14. desbr. **Skrivelse fra Fiskeridepartementet.**

Departementet har i dag i medhold av § 1, 4. ledd, i lov av 25. juni 1937 om sild- og brislingfiskeriene, bestemt:

- I. Under vintersildfisket er det forbudt å bruke slepenot i Bortnepollen i Sogn og Fjordane innenfor Mjåneset østenfor 5° 22' 30" øst lengde.
- II. Denne bestemmelse trer i kraft straks.

14. desbr. **Skrivelse fra Fiskeridepartementet.**

Departementet har i dag i medhold av § 31, jfr. § 36, i lov av 25. juni 1937 om sild- og brislingfiskeriene bestemt:

- I. Fiskeridirektøren gis bemyndigelse til i forsøksøyemed å tillate bruk av slepenot under vintersildfisket sønnenfor Stad også i tiden fra 2 timer etter solnedgang til 3 timer før soloppgang.
- II. Fiskeridirektøren fastsetter nærmere vilkår for tillatelsen. Denne bestemmelse trer i kraft straks.

14. desbr. **Skrivelse fra Fiskeridepartementet.**

Departementet har i dag i medhold av § 77 e i lov av 25. juni 1937 om sild- og brislingfiskeriene bestemt:

- I. I Hjeltefjorden innenfor en linje Vardholmen lykt — Hellesøy fyr — Nordøy lykt er det under vintersildfisket forbudt å bruke drivgarnslenker som overstiger 30 garn.
- II. Denne bestemmelse trer i kraft straks.

14. desbr. **Skrivelse fra Fiskeridepartementet.**

Departementet har i dag i medhold av § 77 i i lov av 25. juni 1937 om sild- og brislingfiskeriene fastsatt følgende bestemmelse om føring av signaler ved sleping av nøter:

- I. Fartøyer og båter som sleper utestående landnøter som omhandlet i § 21, snurpenøter som omhandlet i § 34 og fartøy som sleper dekkssnurper med not ved siden skal føre signaler som omhandlet i sjøveisreglene § 3, 1. ledd. Dekkssnurper skal i tilfelle som nevnt foruten topplanterne, heise en lanterne på staget. Ved nærmelse av andre fartøyer skal man dessuten i de tilfelle som er omhandlet i første punktum, vinke med et hvitt lys for å markere noten.
- II. Denne bestemmelse trer i kraft straks.

**Skrivelse fra Fiskeridepartementet.**

14. desbr.

Departementet har i dag i medhold av § 77 j i lov av 25. juni 1937 om sild- og brislingfiskeriene bestemt:

- I. Drivgarn og settegarn skal være merket med registreringsmerket til det fartøy som bruker garna. Merket skal anbringes ved garnøret.
- II. Denne bestemmelse trer i kraft straks.

**Kongelig resolusjon.**

16. desbr.

Med hjemmel i lov om pensjonstrygd for sjømenn av 3. desember 1948 § 1 nr. 2 bestemmes:

§ 1. Arbeidstakere på registreringspliktige skip under 100 brutto registertonn som går i fast rutefart, nyttes til berging eller sleping, omfattes av pensjonstrygden for sjømenn såframt skipet eies og drives av rederi som den 1. juli 1949 hadde andre skip på 100 brutto registertonn eller mer som omfattes av pensjonstrygden for sjømenn. Plikt til å betale avgift inntreer dog først fra 1. januar 1950.

§ 2. Departementet kan i særlige tilfelle bestemme at arbeidstakere på rute-, slepe- og bergingsfartøyer som nevnt i § 1 ikke skal omfattes av pensjonstrygden for sjømenn.

§ 3. Disse bestemmelser trer i kraft straks.

**Kongelig resolusjon.**

16. desbr.

- I. I medhold av § 1 i lov av 16. juni 1933 om behandling, tilvirking og transport av fisk og fiskeprodukter bestemmes herved at hermetikkfabrikker, som i henhold til «Reglement av 22. januar 1932 for merking av hermetisk nedlagte fiskevarer» skal anmelde sin virksomhet til Fiskeridirektøren, må tilfredsstille de minimumskrav med hensyn til fabrikklokaler, utstyr, faglig ledelse og lignende som Fiskeridepartementet til enhver tid fastsetter.
- II. Denne resolusjon trer i kraft straks.

16. desbr.

**Kongeleg resolusjon.**

I medhald av §§ 65—66 i lov frå 22. juni 1928 om ymse jordspørsmål, vert det pålagt alle interesserte, i same mun som kvar har gagn av tiltaket, å gjeva tilskot til sams sauesanking i beitestrekninga på Indre Osterøy som ligg austanfor Herlandsvassdraget — Austre Storevatn — Bruvikdalen i Bruvik og Hosanger herader, Hordaland fylke.

16. desbr.

**Kongelig resolusjon.**

Den frist som i lov av 7. juni 1918 om betinget fritaking for skatteplikt av assurancegevinst ved forlis eller tap av skip § 1, første ledds siste punktum, jfr. lov av 16. juli 1920 § 2, er fastsatt for anskaffelse av ny tonnasje gjennom kontrahering eller innkjøp, forlenges i medhold av sistnevnte lovsted til utgangen av 1951.

---

Utgiver: Statsrådsekretær Leif Østern.